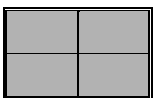

ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ ΔΗΜΩΝ ΚΑΙ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ
ΙΑΜΑΤΙΚΩΝ ΠΗΓΩΝ ΕΛΛΑΔΑΣ

ΕΘΝΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΕΡΕΥΝΩΝ
ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΑΣΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ
ΚΟΙΝΩΝΙΟΛΟΓΙΑΣ
Ομάδα Περιβάλλοντος

**ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
«ΙΑΜΑΤΙΚΕΣ ΠΗΓΕΣ ΚΑΙ ΛΟΥΤΡΟΤΟΠΟΙ»**

Έκθεση Βασικών Ευρημάτων της Έρευνας

ISBN 978-960-6834-08-0

**ΑΘΗΝΑ
- 2011 -**

ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ ΤΟΥ ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

Το ερευνητικό Πρόγραμμα «Ιαματικές Πηγές και Λουτρότοποι – Ελληνικός Θερμαλισμός» υλοποιήθηκε από την Ομάδα Περιβάλλοντος του Ινστιτούτου Αστικής και Αγροτικής Κοινωνιολογίας του Εθνικού Κέντρου Κοινωνικών Ερευνών (ΙΑΑΚ/ΕΚΚΕ) σε συνεργασία με το Σύνδεσμο Δήμων και Κοινοτήτων Ιαματικών Πηγών Ελλάδας (ΣΔΚΙΠΕ). Η συνεργασία αυτή ξεκίνησε σε άτυπη μορφή από το 1998 σε επίπεδο ενημέρωσης-πληροφόρησης για θέματα κοινού ενδιαφέροντος. Το 2009 γίνεται συμφωνία και τον Απρίλιο του 2010 υπογράφεται Συμφωνητικό Συνεργασίας μεταξύ των δύο Φορέων με το οποίο «οι συμβαλλόμενοι εκφράζουν τη βούλησή τους να συνεργασθούν με σκοπό τη διερεύνηση ζητημάτων που σχετίζονται με τα ιαματικά λουτρά και τον «θερμαλισμό» γενικότερα».

Ήδη από το Σεπτέμβριο του 2009 η Ομάδα Περιβάλλοντος του ΕΚΚΕ έχει αρχίσει να ασχολείται με το θέμα των ιαματικών λουτρών αναζητώντας ελληνική βιβλιογραφία, ενώ το Μάρτιο του 2010 εγκρίνεται από το ΔΣ του ΕΚΚΕ το Πρόγραμμα «Ιαματικές Πηγές και Λουτρότοποι» στο οποίο συμμετέχουν από κοινού μέλη της Ομάδας Περιβάλλοντος και επιστήμονες του ΣΔΚΙΠΕ. Τα επιμέρους στάδια υλοποίησης του Προγράμματος είναι τα ακόλουθα:

1. Συλλογή βιβλιογραφικού υλικού μετά από ηλεκτρονική αναζήτηση σε 8 βιβλιοθήκες και επί τόπου επίσκεψη σε 5 σε Αθήνα, Θεσσαλονίκη και Χίο. Το αποτέλεσμα ήταν να εντοπιστούν 185 εκδόσεις από το 1834 έως σήμερα (έγινε καταχώρηση σε Access).
2. Χαρτογράφηση των ιαματικών πηγών και των λειτουργουσών μονάδων στον ελλαδικό χώρο (με χρήση του Google Earth).
3. Πραγματοποίηση έρευνας με συμπλήρωση δομημένου ερωτηματολογίου (Μάιος – Σεπτέμβριος 2010) σε 68 μονάδες που λειτουργούσαν την ιαματική περίοδο 2010
4. Στατιστική ανάλυση του συλλεχθέντος υλικού, ανάλυση και σχολιασμός των ευρημάτων της έρευνας, διαμόρφωση αποτελεσμάτων και σύνθεση πορισμάτων υπό τη μορφή τελικής ερευνητικής έκθεσης.

Το Πρόγραμμα υλοποιήθηκε χωρίς χρηματοδότηση, με ίδιους πόρους του ΕΚΚΕ.

Εκτιμούμε ότι τα αποτελέσματα του Προγράμματος έρχονται να καλύψουν ένα κενό σχετικά με το θέμα του θερμαλισμού, καθώς και ότι τα πορίσματα που εκτίθενται στην ιστοσελίδα αλλά και όσες πρωτογενείς πληροφορίες υπάρχουν σε μια αρχική Βάση Δεδομένων συγκροτούν ένα πλαίσιο αναφοράς για μια πλήρη και εξειδικευμένη έρευνα κατά το άμεσο μέλλον.

ΣΥΝΘΕΣΗ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΗΣ ΟΜΑΔΑΣ:

Στην ερευνητική ομάδα συμμετείχαν:

Από το ΣΔΚΙΠΕ

ΑΓΓΕΛΙΔΗΣ ΖΗΣΗΣ

Δρ. Υδρογεωλογίας - Επιστημονικός Συνεργάτης ΣΔΚΙΠΕ

Από το ΕΚΚΕ

ΘΕΟΔΩΡΟΠΟΥΛΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ

Οικονομολόγος - Ερευνητής

ΚΑΝΔΥΛΗΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ

Δρ. Γεωγραφίας - Ερευνητής

ΜΑΡΑΝΤΙΔΟΥ ΑΝΑΤΟΛΗ

MSc Γεωπονίας - Εξωτερικός Συνεργάτης

ΣΑΚΕΛΛΑΡΟΠΟΥΛΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ

MSc Οικονομολόγος, Ερευνητής

ΣΤΡΙΓΓΛΗ ΑΝΑΣΤΑΣΙΑ

MSc Εφαρμοσμένης Στατιστικής - Εξωτερικός Συνεργάτης

ΤΣΑΚΙΡΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ

Οικονομολόγος – Περιφερειολόγος - Υπεύθυνος έργου

Καθ' όλη τη διάρκεια υλοποίησης του Προγράμματος ιδιαίτερα σημαντική ήταν η συνεισφορά των συνεργατών του ΣΔΚΙΠΕ, κ. Νίκου Μακρή και της κ. Λίνας Τότα.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Αντικείμενο – Μεθοδολογία της έρευνας

Η έρευνα σχεδιάστηκε και πραγματοποιήθηκε με τη συμπλήρωση δομημένου ερωτηματολογίου από τους υπεύθυνους λειτουργίας των λουτρικών μονάδων, ανεξαρτήτως του νομικού καθεστώτος κάθε Φορέα Διαχείρισης. Συμπεριέλαβε, δηλαδή τις Δημοτικές Επιχειρήσεις, τις μονάδες που λειτουργούν υπ' ευθύνη της ΕΤΑ και τις ιδιωτικές επιχειρήσεις. Τα ερωτηματολόγια αποστέλλονταν σε κάθε λουτρική μονάδα μετά από συνεννόηση και τις απαραίτητες οδηγίες/επεξηγήσεις/διευκρινίσεις (μέσω τηλεφώνου, φαξ και ηλεκτρονικής αλληλογραφίας).

Στόχος ήταν να διερευνηθούν τα δεδομένα λειτουργίας των λουτρικών μονάδων (ιστορικό, τρόπος λειτουργίας, νομική μορφή διαχείρισης, περιγραφή εγκαταστάσεων/υποδομών και εξοπλισμού, στοιχεία απασχόλησης προσωπικού, αριθμός πραγματοποιούμενων εισιτηρίων κ.ά.), ούτως ώστε να διαμορφωθεί η εικόνα των Φορέων Εκμετάλλευσης των Ιαματικών Πηγών και κατ' επέκταση να χαρτογραφηθεί σε πανελλαδική κλίμακα ο θερμαλισμός και να ανιχνευθούν οι διαφαινόμενες προοπτικές βιωσιμότητας, αποδοτικότητας και περαιτέρω ανάπτυξής του.

Η συμπλήρωση των ερωτηματολογίων πραγματοποιήθηκε κατά το χρονικό διάστημα Μαΐου – Σεπτεμβρίου 2010.

Τα αποτελέσματα της έρευνας θα είναι άμεσα αξιοποιήσιμα από το ΣΔΚΙΠΕ, τον ΕΟΤ και το Υπουργείο Πολιτισμού και Τουρισμού.

Για την πραγματοποίηση της έρευνας σημαντική ήταν και η συμβολή Υπηρεσιών και Φορέων, όπως:

- Δ/ση Υποκαταστημάτων της ΕΤΑ.
- Τμήμα Ιαματικών Πηγών της Διεύθυνσης Συντονισμού Περιφερειακών Υπηρεσιών Τουρισμού του ΕΟΤ.
- Οι Δήμαρχοι και Αντιδήμαρχοι, μέλη του ΣΔΚΙΠΕ.
- Το Υποκατάστημα Αιδηψού του ΕΟΤ.

Επίσης, εκφράζουμε τις ευχαριστίες μας προς τα Διευθυντικά Στελέχη όλων των λουτρικών μονάδων που απάντησαν στο ερωτηματολόγιο.

Δεδομένου ότι:

- κατά τη διεξαγωγή της έρευνας έγινε επίσκεψη μόνο στις μονάδες της Αιδηψού και όχι σε όλες τις λειτουργούσες λουτρικές μονάδες
- δεν διερευνήθηκαν σε βάθος τα χαρακτηριστικά και όλες οι παράμετροι που καθορίζουν την υφιστάμενη κατάσταση,

το παρουσιαζόμενο υλικό αποτελεί την αρχική προσέγγιση του θέματος και όχι μια ολοκληρωμένη ανάλυσή του.

Τέλος θα πρέπει να τονιστεί ότι η έρευνα δεν θα ήταν δυνατή χωρίς την άριστη συνεργασία των μελών της Ομάδας Περιβάλλοντος του Ινστιτούτου Αστικής και Αγροτικής Κοινωνιολογίας του Εθνικού Κέντρου Κοινωνικών Ερευνών και των επιστημονικών συνεργατών του Συνδέσμου Δήμων και Κοινοτήτων Ιαματικών Πηγών Ελλάδας. Υπενθυμίζεται ότι η συνεργασία δεν στηρίχθηκε σε χρηματοδοτούμενο έργο, αλλά στα κοινά ενδιαφέροντα των δύο πλευρών.

Καταγραφή και Δοκιμαστικό Ερωτηματολόγιο

Η καταγραφή των εν λειτουργία μονάδων προέκυψε από την αντιπαραβολή της έκδοσης «Ελληνικός Θερμαλισμός-Ιαματικές Πηγές και Λουτροπόλεις» του ΣΔΚΙΠΕ (2006) και του καταλόγου του ΕΟΤ (Δεκέμβριος 2009).

Ο επόμενος πίνακας δείχνει την κατανομή κατά Περιφέρεια και Φορέα Εκμετάλλευσης.

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ	ΛΕΙΤΟΥΡΓΟΥΣΕΣ ΜΟΝΑΔΕΣ			
	1.Δημοτική επιχείρηση	2.ΕΤΑ	3.Ιδιωτική επιχείρηση	ΣΥΝΟΛΟ ΛΕΙΤΟΥΡΓΟΥΣΩΝ ΜΟΝΑΔΩΝ
1.Ανατολική Μακεδονία - Θράκη	6	-	-	6
2.Κεντρική Μακεδονία	6	1	1	8
3.Δυτική Μακεδονία	2	-	-	2
4.Ήπειρος	4	-	-	4
5.Θεσσαλία	2	-	-	2
6.Ιόνια Νησιά	-	-	-	-
7.Δυτική Ελλάδα	6	1	4	11
8.Στερεά Ελλάδα	-	3	26	29
Εκ των οποίων: Ιδ. Επιχ. Αιδηψού με πηγή			7	
Ιδ. Επιχ. Αιδηψού με παροχή νερού από τον ΕΟΤ			17	
9.Αττική	-	-	3	3
10.Πελοπόννησος	1	1	-	2
11.Βόρειο Αιγαίο	9	-	2	11
12.Νότιο Αιγαίο	2	1	1	4
13.Κρήτη	-	-	-	-
ΣΥΝΟΛΟ	38	7	37	82

Πηγές:

- Σύνδεσμος Δήμων & Κοινοτήτων Ιαματικών Πηγών Ελλάδας, 2006, Ελληνικός Θερμαλισμός-Ιαματικές Πηγές & Λουτροπόλεις, Θεσ/κη
- Ελληνικός Οργανισμός Τουρισμού (Ε.Ο.Τ.)-Δ/νση Συντονισμού Περιφερειακών Υπηρεσιών Τουρισμού-Τμήμα Ιαματικών Πηγών, τελευταία ενημέρωση Δεκέμβριος 2009
 - Συμπεριλαμβάνονται δύο ξενοδοχεία που δεν λειτουργήσαν στην Αιδηψό και η δημοτική επιχείρηση Γενησαίας Ποταμιάς που επίσης δεν λειτουργήσε.

Η συμπλήρωση του ερωτηματολογίου πραγματοποιήθηκε σε 68 από τις 82 μονάδες. Κατάλογοι των ερωτηθεισών μονάδων αλλά και των 14 απωλειών υπάρχουν στο Παράρτημα.

Δοκιμαστική συμπλήρωση του αρχικά σχεδιασμένου ερωτηματολογίου έγινε στις Δημοτικές Επιχειρήσεις του Λαγκαδά, του Λουτρακίου Αριδαίας και των Αγιασμάτων Χίου.

Η κανονική συμπλήρωση του ερωτηματολογίου άρχισε πρώτα στις Δημοτικές Επιχειρήσεις, ενώ στη συνέχεια ακολούθησε η συμπλήρωση στις μονάδες της ΕΤΑ και στις ιδιωτικές. Η κάθε κατηγορία επιχειρήσεων είχε τα δικά της χαρακτηριστικά και αντίστοιχη αντιμετώπιση προκειμένου να επιτευχθεί το ζητούμενο. Ιδιαίτερα για τις μονάδες της Αιδηψού προτιμήθηκε η επί τόπου συμπλήρωση του ερωτηματολογίου.

Συνθήκες που χαρακτήρισαν την επιτόπια έρευνα

1. Η εφαρμογή του «Καλλικράτη» στους Δήμους και στις Δημοτικές Επιχειρήσεις στην ίδια χρονική περίοδο που πραγματοποιούνταν η συμπλήρωση του ερωτηματολογίου. Στις Δημοτικές Επιχειρήσεις υπήρχαν έντονα προβλήματα κατά το χρόνο διεξαγωγής της έρευνας, εφόσον οι ρυθμίσεις που προβλέπονταν από τον «Καλλικράτη» προκαλούσαν ανακατατάξεις και αλλαγές, τόσο στα διοικητικά και γεωγραφικά όρια των έως τότε Καποδιστριακών Δήμων, όσο και στο θεσμικό πλαίσιο των Δήμων, των Δημοτικών Επιχειρήσεων και συνολικά της Τοπικής Αυτοδιοίκησης.

2. Η δυσκολία της συμπλήρωσης του ερωτηματολογίου χωρίς επιτόπια επίσκεψη που επιτεινόταν από τις διαφορές στην ορολογία που χρησιμοποιείται στις διαφορετικές περιοχές της χώρας.
3. Το διαφορετικό επίπεδο γενικών γνώσεων αλλά και εμπειριών μεταξύ των προϊσταμένων των μονάδων του ΕΟΤ, των διευθυντικών στελεχών των ιδιωτικών επιχειρήσεων, των υπευθύνων λειτουργίας «μικρών» και «μεγάλων» οργανωμένων Δημοτικών Επιχειρήσεων, των επιχειρηματιών των «μικρών» ιδιωτικών επιχειρήσεων.

1. ΒΑΣΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ

1.1 Ιστορικό πλαίσιο λειτουργίας των ιαματικών πηγών

Από τη μυθολογία ακόμη αναφέρονται οι θεραπευτικές ιδιότητες των ιαματικών πηγών και από τον 5^ο αιώνα π.Χ. χρονολογείται η οργανωμένη αξιοποίησή τους με την εγκατάσταση των Ασκληπιείων θεραπευτηρίων κοντά σε ιαματικές πηγές. Η ακριβής χρονολόγηση της αρχικής ύπαρξης των ιαματικών πηγών παρουσιάζει σημαντικές δυσκολίες και τα στοιχεία που έχουμε για αυτές δεν είναι απολύτως σαφή. Έχουν στηριχθεί στις απαντήσεις των ερωτωμένων της έρευνας, καθώς και σε στοιχεία του ΣΔΚΙΠΕ, απαιτείται όμως περαιτέρω αναζήτηση στις βιβλιογραφικές πηγές για να εξαχθούν ασφαλή συμπεράσματα.

Πίνακας 1.1: Ιστορικό αρχικής χρήσης/επανάχρησης των Ιαματικών Πηγών

	Αρχαιότητα	Βυζάντιο	Τουρκο-κρατία	1830-1899	1900-1929	1930-1959	1960 έως σήμερα	Σύνολο	Ποσοστό
Αρχαιότητα	5			3	3	4	4	19	38,00%
Βυζάντιο		2			1			3	6,00%
Τουρκοκρατία			6		1	1		8	16,00%
1830-1899				4	1			5	10,00%
1900-1929					8			8	16,00%
1930-1959					1	2		3	6,00%
1960 έως σήμερα							4	4	8,00%
Σύνολο								50	100,00%
Έλλειψη πληροφόρησης								5	

Με βάση τα στοιχεία που διαθέτουμε, 19 ιαματικές πηγές (στις οποίες λειτουργούν σήμερα λουτρικές μονάδες) ήταν γνωστές από την αρχαιότητα (αρχαιοελληνικοί και ρωμαϊκοί χρόνοι).

Από αυτές, οι 5 λειτουργούν αδιάλειπτα, ενώ άλλες 14 διέκοψαν κάποια χρονική στιγμή τη λειτουργία τους και επαναλειτούργησαν σε μεταγενέστερες χρονικές περιόδους (από το 1830 και έπειτα).

Επίσης, 3 πηγές ήταν γνωστές από την εποχή του Βυζαντίου και άλλες 8 από την εποχή της Τουρκοκρατίας. Κατά τη νεώτερη ιστορία (από το 1830 και έπειτα) αξιοποιήθηκαν λειτουργικά 20 ακόμη ιαματικές πηγές εκ των οποίων 5 πηγές κατά το 19^ο αιώνα, 8 πηγές στις αρχές του 20^{ου} (1900-1929) και 7 πηγές (1930 έως σήμερα).

Διευκρινίζεται ότι στις απαντήσεις των λουτρικών μονάδων δεν συμπεριλαμβάνονται 13 από τις ξενοδοχειακές μονάδες της Αιδηψού καθώς αυτές είναι συνδεδεμένες με την ίδια ιαματική πηγή (με παροχή νερού από τον ΕΟΤ).

1.2 Συνολική Έκταση ιαματικών πηγών και εγκαταστάσεις λουτρικών μονάδων

Κάθε λουτρική μονάδα είναι εγκατεστημένη εντός ενός ευρύτερου οριοθετημένου χώρου που έχει χαρακτηριστεί ως λουτρότοπος. Η σχέση του εμβαδού που καλύπτουν οι εγκαταστάσεις με τη συνολική έκταση του λουτρότοπου διαφοροποιείται με βάση την ιδιαιτερότητα κάθε περίπτωσης και τον τρόπο και βαθμό αξιοποίησης.

	Συχνότητα	Συχνότητα επί %
1. Έκταση "πηγής" ίση με εμβαδόν εγκαταστάσεων	27	39,7
2. Έκταση έως 3 στρέμματα	7	10,3
3. Έκταση 4-9 στρέμματα	7	10,3
4. Έκταση 10-59 στρέμματα	15	22,1
5. Έκταση 60-149 στρέμματα	3	4,4
6. Έκταση πάνω από 150 στρέμματα	5	7,4
9. Έλλειψη πληροφορίας	4	5,9
Σύνολο	68	100,0

Υπάρχουν 27 λουτρικές μονάδες με εμβαδόν εγκαταστάσεων περίπου ίσο με την αντίστοιχη συνολική έκταση (ποσοστό 39,7%). Από αυτές, οι 18 είναι ξενοδοχειακές εγκαταστάσεις (με δική τους πηγή ή με παροχή από τον ΕΟΤ) από τις 20 συνολικά της περιοχής Αιδηψού.

Υπάρχουν 14 μονάδες με έκταση έως 9 στρέμματα (20,6%), 15 μονάδες που λειτουργούν εντός συνολικής έκτασης ίσης με 10-59 στρέμματα (ποσοστό 22,1%) και 8 μονάδες με έκταση άνω των 60 στρεμμάτων (11,8%).

Επισημαίνεται ότι για τα όρια και την ακριβή έκταση κάθε λουτρότοπου, υπάρχουν αντίστοιχες νομοθετικές ρυθμίσεις που περιλαμβάνουν το χαρακτηρισμό της έκτασης ως ιαματικής πηγής, τα χωρικά όρια της και τον τρόπο λειτουργίας και εκμετάλλευσής της.

1.3 Μορφές Θεραπείας. Πρόληψη. Ευεξία

Κατά τη διεξαγωγή της έρευνας ζητήθηκε από τις ερωτώμενες λουτρικές μονάδες να δηλώσουν ποιες υπηρεσίες παρέχουν στους επισκέπτες τους. Υπήρχε η δυνατότητα να απαντηθεί καταφατικά όλος ο κατάλογος των παρεχόμενων υπηρεσιών.

Διευκρινίζεται ότι οι υπηρεσίες ευεξία-φυσική κατάσταση-πρόληψη απαιτούν συγκεκριμένες εγκαταστάσεις, ακολουθούν συγκεκριμένες προδιαγραφές και θα πρέπει να αναλαμβάνει την ευθύνη παροχής τους ειδικευμένο και καταρτισμένο προσωπικό. Ενδεχομένως, κάποιοι ερωτώμενοι έχουν δηλώσει ότι παρέχουν τις συγκεκριμένες υπηρεσίες, υπό την έννοια ότι οι κλασικές μορφές θεραπείας (λουτροθεραπεία κλπ) συντείνουν στη γενικότερη ευεξία, βελτίωση της φυσικής κατάστασης και ενισχύουν την πρόληψη ασθενειών. Κατά συνέπεια, τα συλλεχθέντα στοιχεία είναι αμφίβολο εάν αποτυπώνουν την πραγματική κατάσταση και στηρίζονται στις δηλώσεις των ίδιων των ερωτωμένων.

	Συχνότητα	Συχνότητα επί τοις %
Λουτροθεραπεία	66	97,1%
Ποσιθεραπεία	16	23,5%
Εισπνοθεραπεία	9	13,2%
Πηλοθεραπεία	7	10,3%
Φυσική Κατάσταση	26	38,2%
Πρόληψη	26	38,2%
Ευεξία	31	45,6%

Ο σχολιασμός που ακολουθεί, λαμβάνει υπόψη την πιθανή μεροληψία των απαντήσεων.

Από τις 68 λουτρικές μονάδες που απάντησαν στο ερωτηματολόγιο, οι 66 παρέχουν στους επισκέπτες τους λουτροθεραπεία (97,1% του συνόλου). Κατά συνέπεια, η λουτροθεραπεία είναι η βασικότερη παρεχόμενη υπηρεσία.

Οι νέες τάσεις στον θερμαλισμό που αναπτύχθηκαν κατά τα τελευταία χρόνια, διαφοροποιώντας το κλασικό πρότυπο ζήτησης υπηρεσιών και διευρύνοντας έτσι το κοινό στο οποίο απευθύνονται, αποτυπώνονται στα ευρήματα που αφορούν τις υπόλοιπες παρεχόμενες υπηρεσίες. Έτσι, 31 μονάδες παρέχουν προγράμματα και υπηρεσίες που συντελούν στη δημιουργία αισθήματος ευεξίας (ποσοστό 45,6%), 26 μονάδες παρέχουν υπηρεσίες βελτίωσης της φυσικής κατάστασης (ποσοστό 38,2%) και επίσης 26 μονάδες παρέχουν προγράμματα προληπτικής υγιεινής (ποσοστό 38,2%).

Τέλος, 16 μονάδες περιλαμβάνουν στις παρεχόμενες υπηρεσίες τους την ποσιθεραπεία (23,5%), 9 μονάδες την εισπνοθεραπεία (ποσοστό 13,2%) και 7 μονάδες την πηλοθεραπεία (ποσοστό 10,3%).

Συμπερασματικά, η λουτροθεραπεία παραμένει διαχρονικά η κυρίως παρεχόμενη υπηρεσία, επικουρούμενη σε αυξανόμενο βαθμό από την ενότητα υπηρεσιών (ευεξία – φυσική κατάσταση – πρόληψη) που απευθύνεται και στις νεώτερες ηλικίες επισκεπτών των λουτρικών μονάδων.

1.4 Συνεχής και εποχική λειτουργία των λουτρικών μονάδων

Το χρονικό διάστημα λειτουργίας των λουτρικών μονάδων εντός του έτους διαφοροποιείται αναλόγως των αναγκών της ζήτησης από πλευράς επισκεπτών και της εργασιακής σχέσης (μόνιμης ή εποχικής) των απασχολουμένων σε αυτές.

Στην περίπτωση που έχουμε εποχική λειτουργία, υπάρχει καθορισμένο χρονικό διάστημα (15/6 – 15/10) το οποίο σχετίζεται με την έγκριση ιαματικής θεραπείας των λουομένων από τα επιμέρους ασφαλιστικά ταμεία.

Περιφέρεια		Λειτουργία		
		1.Συνεχής	2.Εποχική (15/6-15/10)	
1.Ανατολική Μακεδονία - Θράκη	1.Δημοτική επιχείρηση	1	3	
	Σύνολο	1	3	4
		4,8%	6,4%	
2.Κεντρική Μακεδονία	1.Δημοτική επιχείρηση	6*	0	
	2.ΕΤΑ	0	1	
	3.Ιδιωτική επιχείρηση	1	0	
	Σύνολο	7	1	8
		33,3%	2,1%	
3.Δυτική	1.Δημοτική επιχείρηση		2	

Μακεδονία	Σύνολο		2	2
			4,3%	
4.Ήπειρος	1.Δημοτική επιχείρηση	1	2	
	Σύνολο	1	2	3
		4,8%	4,3%	
5.Θεσσαλία	1.Δημοτική επιχείρηση		2	
	Σύνολο		2	2
			4,3%	
7.Δυτική Ελλάδα	1.Δημοτική επιχείρηση		3	
	2.ΕΤΑ		1	
	3.Ιδιωτική επιχείρηση		2	
	Σύνολο		6	6
			12,8%	
8.Στερεά Ελλάδα	2.ΕΤΑ	0	3	
	3.Ιδιωτική επιχείρηση	2	0	
	4.Ιδιωτ. επιχείρηση Αιδηψού με πηγή	2	5	
	5.Ιδιωτ. επιχείρηση Αιδηψού με νερό ΕΟΤ	2	11	
	Σύνολο	6	19	25
		28,6%	40,4%	
9.Αττική	3.Ιδιωτική επιχείρηση	1	2	
	Σύνολο	1	2	3
		4,8%	4,3%	
10.Πελοπόννησος	1.Δημοτική επιχείρηση	1	0	
	2.ΕΤΑ	0	1	
	Σύνολο	1	1	2
		4,8%	2,1%	
11.Βόρειο Αιγαίο	1.Δημοτική επιχείρηση	4	5	
	3.Ιδιωτική επιχείρηση	0	1	
	Σύνολο	4	6	10
		19,0%	12,8%	
12.Νότιο Αιγαίο	1.Δημοτική επιχείρηση		2	
	2.ΕΤΑ		1	
	Σύνολο		3	3
			6,4%	
	ΣΥΝΟΛΟ	21	47	68
		100,0%	100,0%	
		30,9%	69,1%	100,0%

* Περιλαμβάνεται η Μονάδα της Αγ. Παρασκευής, η οποία κλείνει δύο-τρεις μήνες κατ' έτος.

Από τις 68 λουτρικές μονάδες που συμπλήρωσαν το ερωτηματολόγιο, στις 21 υπάρχει 12μηνη συνεχής λειτουργία (30,9% των μονάδων), ενώ στις 47 η λειτουργία είναι εποχική (69,1%) και αφορά τη χρονική περίοδο 15/6-15/10 κάθε έτους.

Η συνεχής λειτουργία χαρακτηρίζει κυρίως τις Δημοτικές Επιχειρήσεις της Κεντρικής Μακεδονίας (ποσοστό 33,3% του υποσυνόλου) και τις ιδιωτικές επιχειρήσεις της Αιδηψού και ευρύτερα της Στερεάς Ελλάδας (ποσοστό 28,6%).

Σε 12μηνη βάση λειτουργούν και οι Δημοτικές Επιχειρήσεις της Ανατολικής Μακεδονίας, Βορείου Αιγαίου, Ηπείρου και Πελοποννήσου, καθώς και μία ιδιωτική επιχείρηση στην Περιφέρεια Αττικής.

2. ΛΟΥΤΡΙΚΕΣ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ

2.1 Πανελλαδικό σύνολο των λουτρικών εγκαταστάσεων*

Το σύνολο των ατομικών λουτήρων στις εγκαταστάσεις των Μονάδων που λειτούργησαν το 2009 σε πανελλαδική κλίμακα ανέρχεται σε 1.209. Αναφορικά με τη χρονολογία κατασκευής/ανακατασκευής τους παρατηρείται ένα πρώτο αυξητικό «κύμα», κατά τα έτη 1970-1989, οπότε και κατασκευάζονται/ανακατασκευάζονται 288 νέοι ατομικοί λουτήρες (23,8% επί του συνόλου). Κατά τη δεκαετία 1990-1999 ο ρυθμός κατασκευής/ανακατασκευής νέων λουτήρων μειώνεται, ακολουθεί όμως η εκρηκτική αύξηση της πενταετίας 2000-2004 με 386 νέους λουτήρες (32% επί του συνόλου).

Η αυξητική τάση συνεχίστηκε και κατά την πενταετία 2005-2009 με την κατασκευή/ανακατασκευή 231 νέων λουτήρων, **με αποτέλεσμα το 51% των λειτουργούντων ατομικών λουτήρων να έχει εγκατασταθεί κατά την τελευταία δεκαετία**. Παρόμοια εξέλιξη παρουσιάζεται στην κατασκευή/ανακατασκευή ατομικών υδρομασάζ. Η εγκατάστασή τους ξεκινά την δεκαετία 1990-1999 (115 υδρομασάζ) και συνεχίζεται κατά την επόμενη 2000-2009 (104 υδρομασάζ), με εντονότερη μάλιστα αυξητική τάση κατά τα έτη 2005-2009 (τριπλάσιος αριθμός νέων υδρομασάζ σε σχέση με την πενταετία 2000-2004).

Υπάρχουν επίσης –σε πανελλαδική βάση- συνολικά 49 ομαδικοί λουτήρες, καθώς και 20 ομαδικά υδρομασάζ (όλα με χρόνο κατασκευής μεταγενέστερο του 1990). Η κατασκευή ομαδικών λουτήρων και ομαδικών υδρομασάζ αποτελεί έκφραση των νέων τάσεων στο χώρο του θερμαλιστικού τουρισμού. Η πρακτική αυτή υιοθετήθηκε κυρίως από τις μεγάλες ιδιωτικές μονάδες της Αιδηψού και από τις δημοτικές επιχειρήσεις της Κεντρικής Μακεδονίας, διευρύνοντας έτσι το είδος των παρεχόμενων υπηρεσιών και προσελκύοντας νέους επισκέπτες.

Διευκρινίζεται ότι οι λουτρικές μονάδες προβαίνουν σε τακτική ετήσια συντήρηση του εξοπλισμού και των εγκαταστάσεών τους (λουτήρες και υδρομασάζ). Επίσης, σε περιοδική βάση ανακαινίζονται και εκσυγχρονίζονται οι προϋπάρχουσες εγκαταστάσεις. Επισημαίνεται ότι η ανακαίνιση εγκαταστάσεων συνυπολογίζεται με την κατασκευή νέων εγκαταστάσεων στα στατιστικά στοιχεία που παραθέτουμε, δηλαδή η χρονολογία της ανακαίνισης εκλαμβάνεται ως χρονολογία αρχικής κατασκευής.

Ο συσχετισμός της επισκεψιμότητας (των εισιτηρίων) των λουτρικών μονάδων με τις υπάρχουσες υποδομές και εγκαταστάσεις δεν είναι εφικτός, καθ' όσον η πολυμορφία των παρεχόμενων υπηρεσιών δυσχεραίνει τους απαιτούμενους υπολογισμούς. Συγκεκριμένα, η ύπαρξη ατομικών λουτήρων και ατομικών υδρομασάζ, ομαδικών λουτήρων και ομαδικών υδρομασάζ, καθώς και άλλων μορφών υπηρεσιών (υπαίθριες πισίνες κλπ) συνιστά μια πολύμορφη κατάσταση, κατά την οποία δεν προσδιορίζεται ποια ακριβώς χρήση των υπηρεσιών γίνεται από τους επισκέπτες/ λουόμενους.

* Η ανάλυση που αφορά τις λουτρικές εγκαταστάσεις στηρίζεται στους Πίνακες 2.1 έως 2.5 που παρατίθενται στο τέλος της παρούσας ενότητας.

2.2 Κατανομή λουτρικών εγκαταστάσεων κατά γεωγραφική Περιφέρεια

Στην Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας – Θράκης είναι εγκατεστημένοι συνολικά 92 λουτήρες (7,6% επί της δυναμικότητας σε πανελλαδική κλίμακα). Οι περισσότεροι πρωτολειτούργησαν κατά τις χρονικές περιόδους 1990-1999 (28,3%) και 2000-2004 (37%). Συνολικά κατά τη δεκαετία 2000-2009 κατασκευάστηκαν 52 λουτήρες (δηλαδή το 56,5% επί του συνόλου της Περιφέρειας). Λειτουργούν επίσης, 8 υδρομασάζ, κατασκευασμένα προσφάτως (2005-2009).

Στην Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας παλαιότερα υπήρχαν μόνο 24 λουτήρες, κατασκευασμένοι στις αρχές του 20^{ου} αιώνα. Κατά τη δεκαετία 1990-1999 κατασκευάζονται 48 ατομικά υδρομασάζ, τα οποία αντιπροσωπεύουν το 41,7% του συνόλου της επικράτειας κατά την περίοδο εγκατάστασής τους και συνιστούν μια προδρομική τάση των νέων εξελίξεων στο χώρο των Ιαματικών Λουτρών. Σήμερα υπάρχουν 52 ατομικά υδρομασάζ στην Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας (23,5% του πανελλαδικού συνόλου).

Κατά τη δεκαετία 2000-2009 κατασκευάζονται και 90 νέοι λουτήρες, υπερτριπλάσιοι των παλαιότερων (72% του σημερινού συνόλου) και μάλιστα οι 82 από αυτούς κατά την πενταετία 2000-2004, μια χρονική περίοδο καθοριστική για την ανάπτυξη των Ιαματικών Λουτρών και πιθανόν συνδεδεμένη με τον εκσυγχρονισμό των τουριστικών εγκαταστάσεων εν όψει των τότε Ολυμπιακών Αγώνων. Σε πανελλαδικό επίπεδο, οι λουτήρες της κεντρικής Μακεδονίας εκπροσωπούν το 10,3% του συνόλου. Υπάρχουν επίσης στην Κεντρική Μακεδονία 11 ομαδικοί λουτήρες κατασκευής από το 1990 και έπειτα (ποσοστό 22,45% του συνόλου της χώρας), 7 ομαδικά υδρομασάζ (ποσοστό 35% αντιστοίχως) και 4 υπαίθριες πισίνες.

Στην Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας υπάρχει μικρός αριθμός Ιαματικών Λουτρών και η ανάπτυξη των αντίστοιχων μονάδων είναι χαμηλή. Υπάρχουν μόνο 14 λουτήρες εγκατεστημένοι κατά τη δεκαετία 1990-1999.

Στην Περιφέρεια Ηπείρου υπήρχαν 24 λουτήρες, κατασκευασμένοι κατά τη χρονική περίοδο 1970-1989 και μετέπειτα προστέθηκαν 13 λουτήρες με ελλιπή πληροφόρηση για τον ακριβή χρόνο κατασκευής τους. Αυξημένη πάντως παρουσιάζεται η κίνηση του ιαματικού τουρισμού στην περιοχή.

Στην Ήπειρο υπάρχουν επίσης 6 υπαίθριες πισίνες που λειτουργούν από την περίοδο 1970-89 και εκπροσωπούν ποσοστό 23,08% του συνόλου της χώρας.

Από τη δεκαετία 1990-1999 ξεκινά η ανάπτυξη των Ιαματικών Πηγών της Περιφέρειας Θεσσαλίας. Κατασκευάζονται τότε 33 λουτήρες, στους οποίους προστίθενται 23 ακόμη κατά τα έτη 2000-2004. Παράλληλα, κατασκευάζονται κατά τη δεκαετία του '90 και 43 ατομικά υδρομασάζ (19,5% του συνόλου πανελλαδικά).

Στη Δυτική Ελλάδα λειτουργούν συνολικά 112 λουτήρες, εκ των οποίων 53 κατασκευάστηκαν/ανακατασκευάστηκαν μεταξύ 1990-1999 (47% του συνόλου της Περιφέρειας). Η Δυτική Ελλάδα συγκεντρώνει το 9,3% της πανελλαδικής δυναμικότητας των Ιαματικών Πηγών σε λουτήρες.

Η Περιφέρεια της Στερεάς Ελλάδας έχει από το παρελθόν αναπτυγμένες λουτρικές μονάδες και προσελκύει πλήθος επισκεπτών σε διαχρονική βάση. Εδώ είναι εγκατεστημένοι 512 λουτήρες συνολικά (42,3% της πανελλαδικής δυναμικότητας) και 108 ατομικά υδρομασάζ (48,9% αντιστοίχως). Όσον αφορά τους λουτήρες, η χρονική περίοδος κατασκευής τους παρουσιάζει δύο σημαντικές αιχμές. Κατά τα έτη 1990-1999 κατασκευάστηκαν/ανακατασκευάστηκαν 212 λουτήρες (ποσοστό 41,4% της δυναμικότητας της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας) και κατά τα έτη 2000-2009 αντίστοιχα 234 λουτήρες (το 45,7%).

Αντιστοίχως στα υδρομασάζ κατασκευάστηκαν 24 (1990-1999), δηλαδή το 22,2% του συνόλου της Περιφέρειας και αναπτύχθηκαν θεαματικά μεταξύ 2000-2009 με την εγκατάσταση 84 ακόμη (77,8% του συνόλου της Περιφέρειας). Στην Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας έχουν εγκατασταθεί επίσης 11 ομαδικοί λουτήρες, 11 ομαδικά υδρομασάζ και 14 υπαίθριες πισίνες (κυρίως κατά την τελευταία 5ετία). Τα αντίστοιχα ποσοστά επί του συνόλου των εγκαταστάσεων πανελλαδικά διαμορφώνονται σε 22,45% για τους ομαδικούς λουτήρες, 55% για τα ομαδικά υδρομασάζ και

42,3% για τις υπαίθριες πισίνες. Η ιδιαίτερη βαρύτητα της Περιφέρειας της Στερεάς Ελλάδας αυξάνεται έτσι κατά την τελευταία δεκαετία με την επέκταση των εγκαταστάσεων στην περιοχή.

Στην Περιφέρεια Αττικής κατασκευάστηκαν 24 λουτήρες μεταξύ των ετών 2000-2004 (15,4% της Περιφέρειας) και 132 λουτήρες (84,6%) κατά τα έτη 2005-2009. Η δυναμικότητα της Περιφέρειας Αττικής εκπροσωπεί πλέον το 12,9% της αντίστοιχης πανελλαδικής. Κατά την τελευταία 10ετία κατασκευάστηκαν και 2 υπαίθριες πισίνες.

Δεν έχουν κατασκευαστεί ατομικοί λουτήρες στις Ιαματικές Πηγές της Περιφέρειας Πελοποννήσου. Έχουν κατασκευαστεί μόνο δέκα ατομικά υδρομασάζ κατά την περίοδο 2005-2009.

Αντίθετα από τις Ιαματικές Πηγές Στερεάς Ελλάδας, δεν υπήρξε αντίστοιχη επέκταση εγκαταστάσεων στην παραδοσιακή λουτρόπολη του Λουτρακίου, όπου η ετήσια κίνηση παραμένει σε σταθερά επίπεδα.

Στην Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου κατασκευάστηκαν συνολικά 73 λουτήρες, σποραδικά μέσα στο πέρασμα του χρόνου, χωρίς κάποια περίοδο κατασκευαστικής έξαρσης.

Το ίδιο ακριβώς συμβαίνει και στην Περιφέρεια Ν. Αιγαίου (υπάρχουν μόνο 32 λουτήρες).

2.3 Συνοπτική εικόνα των λουτρικών εγκαταστάσεων

Κατά την εικοσαετία 1970-1989 διαμορφώθηκε η εικόνα των παραδοσιακών λουτροπόλεων, οι οποίες συγκέντρωναν οικογενειακό τουρισμό (λουόμενους και τους συνοδούς τους) και ακριβώς γι' αυτό αναπτύχθηκαν ευρύτερες τουριστικές υποδομές (ξενοδοχειακές μονάδες, υπηρεσίες εστίασης και αναψυχής), καθώς και οργανωμένες λουτρικές μονάδες που αξιοποίησαν τις Ιαματικές Πηγές. Ακολούθησε η σταθεροποιημένη περίοδος 1990-1999 (κατά την οποία ξεκίνησε η δημιουργία νέων υποδομών και εγκαταστάσεων) και μετέπειτα η δεύτερη περίοδος ακμής (από το 2000 και έπειτα) με διαφοροποιημένα πλέον χαρακτηριστικά, που κυρίως συνίστανται:

α) στην προσέλκυση νεότερων ηλικιών, στηριγμένη στο συνδυασμό της ευεργετικής επίδρασης των ιαματικών λουτρών με τα πρότυπα υγείας και ευεξίας, γενικότερα ενός τρόπου ζωής που συνδυάζει στην καθημερινή δραστηριότητα την πρόληψη και τη φροντίδα για την υγεία με την άθληση και την αναψυχή,

β) στη μετατροπή των παλαιών τουριστικών υποδομών και στην επένδυση σε νέες εγκαταστάσεις, αναγκαίες για να καλύψουν τις αυξημένες και εξειδικευμένες απαιτήσεις του νέου προτύπου ζήτησης.

Πίνακας 2.1: Κατανομή Λουτρικών Εγκαταστάσεων κατά Περιφέρεια

	Ατομικοί Λουτήρες	Ατομικά Υδρομασάζ	Ομαδικοί Λουτήρες	Ομαδικά Υδρομασάζ	Υπαίθριες Πισίνες	Υπαίθριες Πισίνες Υδρομασάζ κλπ	Φυσικοί Ταμιευτήρες
1. Ανατολική Μακεδονία - Θράκη	92	8	6				1
	7,6%	3,6%	12,24%				10,00%
2. Κεντρική Μακεδονία	125	52	11	7	4		4
	10,3%	23,5%	22,45%	35,00%	15,38%		40,00%
3. Δυτική Μακεδονία	14		1		2		
	1,2%		2,04%		7,69%		
4. Ήπειρος	37		2		6		
	3,1%		4,08%		23,08%		
5. Θεσσαλία	56	43	1				
	4,6%	19,5%	2,04%				
7. Δυτική Ελλάδα	112		6		1		2
	9,3%		12,24%		3,85%		20,00%
8. Στερεά Ελλάδα	512	108	11	11	11	3	1
	42,3%	48,9%	22,45%	55,00%	42,31%	75,00%	10,00%
9. Αττική	156				2		1
	12,9%				7,69%		10,00%
10. Πελοπόννησος		10		2		1	
		4,5%		10,00%		25,00%	
11. Βόρειο Αιγαίο	73		11				1
	6,0%		22,45%				10,00%
12. Νότιο Αιγαίο	32						
	2,6%						
Σύνολο	1209	221	49	20	26	4	10
	100,0%	100,0%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ	Πίνακας 2.2: Χρονολογία Κατασκευής Ατομικών Λουτήρων (Λ) / Ατομικών Υδρομασάζ (Υ)																		ΣΥΝΟΛΟ	
	έως 1899		1900-1929		1930-1949		1950-1969		1970-1989		1990-1999		2000-2004		2005-2010		έλλειψη πληροφορίας		Λ	Υ
	Λ	Υ	Λ	Υ	Λ	Υ	Λ	Υ	Λ	Υ	Λ	Υ	Λ	Υ	Λ	Υ				
1. Ανατολική Μακεδονία / Θράκη							14				26		34		18	8			92	8
																			7,6%	3,6%
2. Κεντρική Μακεδονία			24									48	82	2	8		11	2	125	52
																			10,3%	23,5%
3. Δυτική Μακεδονία											14								14	
																			1,2%	
4. Ήπειρος									24								13		37	
																			3,1%	
5. Θεσσαλία											33	43	23						56	43
																			4,6%	19,5%
7. Δυτική Ελλάδα									28		53		18		13				112	
																			9,3%	
8. Στερεά Ελλάδα			21		11		18		212		16	24	181	24	53	60			512	108
																			42,3%	48,9%
9. Αττική													24		132				156	
																			12,9%	
10. Πελοπόννησος																10				10
																				4,5%
11. Βόρειο Αιγαίο			11				12		12		7		24		7				73	
																			6,0%	
12. Νότιο Αιγαίο	14						6		12										32	
																			2,6%	
ΣΥΝΟΛΟ	14		56		11		50		288		149	115	386	26	231	78	24	2	1209	221
	1,16%		4,63%		0,91%		4,14%		23,82%		12,32%	52,04%	31,93%	11,76%	19,11%	35,29%	1,99%	0,90%	100,0%	100,0%

Πίνακας 2.3: Χρονολογία Κατασκευής Ομαδικών Λουτήρων – Ομαδικών Λουτήρων Υδρομασάζ

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ	έως 1899		1950-1969		1970-1989		1990-1999		2000-2004		2005-2010		έλλειψη πληροφορίας		ΣΥΝΟΛΟ	
	Λ	Υ	Λ	Υ	Λ	Υ	Λ	Υ	Λ	Υ	Λ	Υ	Λ	Υ	Λ	Υ
1. Ανατολική Μακεδονία - Θράκη	0		4		0		0		0		0		2		6	
															12,24%	
2. Κεντρική Μακεδονία	2		0		0		6	4	1		0	3	2		11	7
															22,45%	35,00%
3. Δυτική Μακεδονία	0		0		0		0		0		0		1		1	
															2,04%	
4. Ήπειρος	0		0		2		0		0		0		0		2	
															4,08%	
5. Θεσσαλία	0		0		0		0		0		0		1		1	
															2,04%	
7. Δυτική Ελλάδα	0		0		0		6		0		0		0		6	
															12,24%	
8. Στερεά Ελλάδα	0		1		2		1	1	4	3	3	7	0		11	11
															22,45%	55,00%
10. Πελοπόννησος												2				2
																10,00%
11. Βόρειο Αιγαίο	3		4		0		0		2		0		2		11	
															22,45%	
ΣΥΝΟΛΟ	5		9		4		13	5	7	3	3	12	8		49	20
															100,00%	100,00%

Πίνακας 2.4: Χρονολογία Κατασκευής Υπαίθριων Πισίνων

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ	έως 1899		1950-1969		1970-1989		1990-1999		2000-2004		2005-2010		έλλειψη πληροφορίας		ΣΥΝΟΛΟ		
	Υ.Π	Υ.Υ	Υ.Π	Υ.Υ	Υ.Π	Υ.Υ	Υ.Π	Υ.Υ	Υ.Π	Υ.Υ	Υ.Π	Υ.Υ	Υ.Π	Υ.Υ	Υ.Π	Υ.Υ	
2.Κεντρική Μακεδονία							1		1					2		4	
																15,38%	
3.Δυτική Μακεδονία	2															2	
																7,69%	
4.Ήπειρος					6											6	
																23,08%	
7.Δυτική Ελλάδα									1							1	
																3,85%	
8.Στερεά Ελλάδα			1		1		1		2	1	5	2	1			11	3
																42,31%	75,00%
9.Αττική									1		1					2	
																7,69%	
10. Πελοπόννησος													1				1
																	25,00%
ΣΥΝΟΛΟ	2		1		7		2		5		6		3			26	4
																100,00%	100,00%

Πίνακας 2.5: Χρονολογία Κατασκευής Φυσικών Ταμιευτήρων

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ	1950-1969	1990-1999	έλλειψη πληροφορίας	ΣΥΝΟΛΟ
1.Ανατολική Μακεδονία - Θράκη			1	1
				10,00%
2.Κεντρική Μακεδονία		3	1	4
				40,00%
7.Δυτική Ελλάδα			2	2
				20,00%
8.Στερεά Ελλάδα			1	1
				10,00%
9.Αττική	1			1
				10,00%
11.Βόρειο Αιγαίο			1	1
				10,00%
ΣΥΝΟΛΟ	1	3	6	10
	10,00%	30,00%	60,00%	100,00%

3. ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ

3.1 Γενικά Σχόλια

Στο σύνολο των λουτρικών μονάδων παρουσιάζονται έντονες διαφοροποιήσεις με βάση το μόνιμο ή εποχικό χαρακτήρα της απασχόλησης. Τα στοιχεία απασχόλησης συμπληρώθηκαν και στα 68 πραγματοποιηθέντα ερωτηματολόγια και αφορούν αποκλειστικά το έτος 2009.

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΑΠΑΣΧΟΛΟΥΜΕΝΩΝ		
	ΜΟΝΙΜΟΙ	ΕΠΟΧΙΚΟΙ	ΣΥΝΟΛΟ
1. Ανατολική Μακεδονία - Θράκη	7	89	96
	2,69%	7,08%	6,33%
2. Κεντρική Μακεδονία	39	376	415
	15,00%	29,91%	27,36%
3. Δυτική Μακεδονία		11	11
		0,88%	0,73%
4. Ήπειρος	2	17	19
	0,77%	1,35%	1,25%
5. Θεσσαλία	2	125	127
	0,77%	9,94%	8,37%
7. Δυτική Ελλάδα	6	65	71
	2,31%	5,17%	4,68%
8. Στερεά Ελλάδα	175	423	598
	67,31%	33,65%	39,42%
9. Αττική	14	76	90
	5,38%	6,05%	5,93%
10. Πελοπόννησος	5	37	42
	1,92%	2,94%	2,77%
11. Βόρειο Αιγαίο	8	31	39
	3,08%	2,47%	2,57%
12. Νότιο Αιγαίο	2	7	9
	0,77%	0,56%	0,59%
ΣΥΝΟΛΟ	260	1.257	1.517
	100,00%	100,00%	100,00%

Σημείωση: Στην περίπτωση της Δημοτικής Επιχείρησης Γεννησιαίας Ποταμιάς, που δεν λειτουργούσε, συμπληρώθηκαν τα στοιχεία απασχόλησης της τελευταίας χρονιάς λειτουργίας.

Από το σύνολο των απασχολούμενων πανελλαδικά, το 39,42% απασχολείται στις Μονάδες της Στερεάς Ελλάδας (της Αιδηψού συμπεριλαμβανομένης) και το 27,36% στις αντίστοιχες της Κεντρικής Μακεδονίας. Συνολικά στις δύο αυτές Περιφέρειες απασχολούνται άνω των 2/3 των εργαζομένων (ποσοστό 66,78%), γεγονός που καταδεικνύει ότι η δυναμική εκμετάλλευση των Ιαματικών Πηγών σχεδόν κυριαρχείται από τις Μονάδες των περιοχών αυτών. Ειδικότερα, στην Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας απασχολείται το 67,31% του συνόλου των μόνιμων εργαζομένων*, μαζί δε με την Κεντρική Μακεδονία το 82,31% του συνόλου.

* Καθοριστική είναι η συνεχής λειτουργία των τριών κυριότερων ιδιωτικών μονάδων, δηλ. Ξεν. Γαλήνη (Καμμένα Βούρλα), Θέρμαι Σύλλα (Αιδηψός) και Λουτρά Πλατυστόμου, στις οποίες απασχολούνται συνολικά 156 μόνιμοι εργαζόμενοι.

Η σχέση μονίμων/εποχικών στο σύνολο της χώρας διαμορφώνεται σε ένα προς πέντε. Παρατηρείται, όμως, σημαντική διαφορά στις δύο κύριες Περιφέρειες, καθ' όσον η εποχική απασχόληση στην Κεντρική Μακεδονία αντιπροσωπεύει το 90,6% της συνολικής στην Περιφέρεια, αντιθέτως στη Στερεά Ελλάδα το 70,7%. Η συσχέτιση αυτή, εάν εκφραστεί ως ποσοστό των μονίμων προς τους εποχικούς διαμορφώνεται σε 10,37% στην Κεντρική Μακεδονία και σε 41,37% στη Στερεά Ελλάδα.

Ο εποχικός χαρακτήρας της απασχόλησης κυριαρχεί στις υπόλοιπες Περιφέρειες. Χαρακτηριστικά, στη Θεσσαλία το 98,4% των απασχολουμένων είναι εποχικοί, στη Δυτική Μακεδονία αντιστοίχως το 100%, στη Δυτική Ελλάδα το 91,5% και στην Ήπειρο το 89,5%.

3.2 Μορφή απασχόλησης κατά φορέα εκμετάλλευσης

Αναλόγως της κατηγορίας του φορέα εκμετάλλευσης διαμορφώνεται ένα συγκεκριμένο πρότυπο απασχόλησης, που παρουσιάζει έντονες κατά περίπτωση διαφοροποιήσεις στη σύνθεση μόνιμου και εποχικού προσωπικού.

Πίνακας 3.2: ΔΙΑΡΘΡΩΣΗ ΤΗΣ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ ΣΤΙΣ ΛΟΥΤΡΙΚΕΣ ΜΟΝΑΔΕΣ ΚΑΤΑ ΦΟΡΕΑ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΗΣ

ΦΟΡΕΑΣ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΗΣ	ΑΠΑΣΧΟΛΟΥΜΕΝΟΙ		
	ΜΟΝΙΜΟΙ	ΕΠΟΧΙΚΟΙ	ΣΥΝΟΛΟ
1. ΔΗΜΟΤΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ	57	684	741
	21,92%	54,42%	48,85%
2. ΕΤΑ	16	192	208
	6,15%	15,27%	13,71%
3. ΙΔΙΩΤΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ	94	197	291
	36,15%	15,67%	19,18%
4. ΙΔΙΩΤΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΑΙΔΗΨΟΥ ΜΕ ΠΗΓΗ	9	28	37
	3,46%	2,23%	2,44%
5. ΙΔΙΩΤΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΑΙΔΗΨΟΥ ΜΕ ΠΑΡΟΧΗ ΝΕΡΟΥ ΑΠΟ ΤΟΝ ΕΟΤ	84	156	240
	32,31%	12,41%	15,82%
ΣΥΝΟΛΟ	260	1257	1.517
	100,00%	100,00%	100,00%

Βασική διαπίστωση αποτελεί το γεγονός ότι ο μεγαλύτερος αριθμός μονίμων απασχολούμενων συγκεντρώνεται στις ιδιωτικές επιχειρήσεις.

Αθροιστικά, στις ιδιωτικές επιχειρήσεις απασχολούνται σε μόνιμη βάση 187 εργαζόμενοι επί συνόλου 260, δηλαδή το 71,92%. Ειδικότερα, στις Μονάδες της Αιδηψού απασχολείται το 35,77% του συνόλου των μονίμων. Το γεγονός αυτό σχετίζεται αφενός με τη 12μηνη λειτουργία αρκετών ιδιωτικών μονάδων και αφετέρου με τη δυναμική παρουσία των επιχειρήσεων αυτών στο θερμαλιστικό τουρισμό.

Η αναλογία μονίμων/εποχικών στις ιδιωτικές μονάδες διαμορφώνεται σε 1:2 περίπου. Αντιθέτως, τόσο στις δημοτικές επιχειρήσεις όσο και στις μονάδες της ΕΤΑ η αντίστοιχη αναλογία είναι 1:12. Στο σύνολο των μονάδων πανελλαδικά η αναλογία αυτή διαμορφώνεται σε 1:5. Στις Δημοτικές Επιχειρήσεις (ανεξαρτήτως σχέσης εργασίας, μόνιμης ή εποχικής) απασχολούνται το 48.85% του συνόλου των εργαζομένων.

Η ιδιαίτερη βαρύτητα της Αιδηψού στο χώρο του θερμαλιστικού τουρισμού αποτυπώνεται και στη διαπίστωση ότι εκεί απασχολείται προσωπικό (μόνιμο και εποχικό) ίσο με όλες τις άλλες ιδιωτικές επιχειρήσεις.

3.3 Διάρθρωση της απασχόλησης κατά Περιφέρεια και φορέα εκμετάλλευσης

Η σύνθεση των στοιχείων απασχόλησης (μόνιμη ή εποχική σχέση) κατά Περιφέρεια και Φορέα Εκμετάλλευσης παρουσιάζεται στον Πίνακα 3.3.

Η απασχόληση στις Ιαματικές Πηγές της Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης κατά το έτος 2009 εμφανίζεται να συγκεντρώνει εποχικούς εργαζομένους κυρίως (ποσοστό 92,7% επί του συνόλου).

Παρόμοια αναλογία εποχικών/μόνιμων απασχολουμένων διαμορφώνεται και στην Περιφέρεια της Κεντρικής Μακεδονίας. Το ποσοστό των εποχικών στη συγκεκριμένη Περιφέρεια ανέρχεται στο 90,6% του συνόλου. Ο μεγαλύτερος αριθμός των απασχολουμένων συγκεντρώνεται στις δύο πηγές (Πόζαρ και Λαγκαδάς) που εκπροσωπούν το μεγαλύτερο μερίδιο αγοράς.

Αποκλειστικά εποχική απασχόληση εμφανίζεται στη Δυτική Μακεδονία, καθόσον εποχική είναι και η λειτουργία των εκεί λουτρικών μονάδων.

Στην Περιφέρεια Ηπείρου παρατηρείται επίσης, σχεδόν αποκλειστικά εποχική απασχόληση (89,5% επί του συνόλου).

Επίσης, στην Περιφέρεια Θεσσαλίας το σύνολο σχεδόν των απασχολουμένων (98,4%) έχει εποχική απασχόληση.

Η ποσοστιαία σύνθεση των απασχολουμένων δεν μεταβάλλεται και στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας με το 91,5% των εργαζομένων να απασχολούνται σε εποχική βάση.

Οι οργανωμένες μονάδες της Στερεάς Ελλάδας και Εύβοιας απασχολούν σημαντικό αριθμό εργαζομένων με την ποσοστιαία σύνθεσή τους να παρουσιάζει αξιοσημείωτες διαφορές σε σχέση με τις λοιπές Περιφέρειες, καθόσον η αναλογία των εποχικών μειώνεται αισθητά και κυμαίνεται περί το 70% επί του συνόλου.

Στην Περιφέρεια Αττικής οι εποχικοί απασχολούμενοι εκπροσωπούν το 84% του συνόλου των εργαζομένων.

Στην Περιφέρεια Πελοποννήσου το 88% των εργαζομένων απασχολείται σε εποχική βάση.

Το 79% των απασχολουμένων στις Ιαματικές Πηγές της Περιφέρειας Βορείου Αιγαίου εργάζεται σε εποχική βάση.

Τέλος, στην Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου η χαμηλή αξιοποίηση των Ιαματικών Πηγών αποτυπώνεται και στον αριθμό των απασχολουμένων (2 μόνιμοι και 7 εποχικοί) σε αναλογία 77% των εποχικών.

Στο σύνολο των Ιαματικών Πηγών, ανεξαρτήτως Περιφέρειας, οι απασχολούμενοι ανέρχονται σε 1517, εκ των οποίων 1257 είναι εποχικοί (ποσοστό 82,8%). Η υψηλότερη συγκέντρωση απασχολουμένων παρατηρείται στις Περιφέρειες Στερεάς Ελλάδας/Εύβοιας (επί του συνόλου 39,4%) και Κεντρικής Μακεδονίας (27,3%). Αυτές οι δύο Περιφέρειες συγκεντρώνουν αθροιστικά το 66,7% των απασχολουμένων (μόνιμων και εποχικών), συνθήκη που ανταποκρίνεται στη συσχέτιση με τους υψηλούς αριθμούς εισιτηρίων που πραγματοποιούν.

Πίνακας 3.3: ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ ΚΑΤΑ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ, ΕΙΔΟΣ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ & ΦΟΡΕΑ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΗΣ

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ / ΕΙΔΟΣ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ	ΦΟΡΕΑΣ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΗΣ			
	Δημοτικές Επιχειρήσεις	ΕΤΑ	Ιδιωτικές Επιχειρήσεις	ΣΥΝΟΛΟ ΑΠΑΣΧΟΛΟΥΜΕΝΩΝ
1.Ανατολική Μακεδονία - Θράκη				
ΜΟΝΙΜΟΙ	7			7
ΕΠΟΧΙΚΟΙ	89			89
ΣΥΝΟΛΟ	96			96
2.Κεντρική Μακεδονία				
ΜΟΝΙΜΟΙ	34	1	4	39
ΕΠΟΧΙΚΟΙ	358	5	13	376
ΣΥΝΟΛΟ	392	6	17	415
3.Δυτική Μακεδονία				
ΜΟΝΙΜΟΙ				
ΕΠΟΧΙΚΟΙ	11			11
ΣΥΝΟΛΟ	11			11
4.Ήπειρος				
ΜΟΝΙΜΟΙ	2			2
ΕΠΟΧΙΚΟΙ	17			17
ΣΥΝΟΛΟ	19			19
5.Θεσσαλία				
ΜΟΝΙΜΟΙ	2			2
ΕΠΟΧΙΚΟΙ	125			125
ΣΥΝΟΛΟ	127			127
7.Δυτική Ελλάδα				
ΜΟΝΙΜΟΙ		6		6
ΕΠΟΧΙΚΟΙ	16	25	24	65
ΣΥΝΟΛΟ	16	31	24	71
8. Στερεά Ελλάδα				
ΜΟΝΙΜΟΙ		6	169	175
ΕΠΟΧΙΚΟΙ		159	264	423
ΣΥΝΟΛΟ		165	433	598
Εκ των οποίων:				
Ιδ. Επιχ. Αιδηψού με πηγή				
ΜΟΝΙΜΟΙ			9	9
ΕΠΟΧΙΚΟΙ			28	28
ΣΥΝΟΛΟ			37	37
Ιδ. Επιχ. Αιδηψού με παροχή νερού από τον ΕΟΤ				
ΜΟΝΙΜΟΙ			84	84
ΕΠΟΧΙΚΟΙ			156	156
ΣΥΝΟΛΟ			240	240
9. Αττική				
ΜΟΝΙΜΟΙ			14	14
ΕΠΟΧΙΚΟΙ			76	76
ΣΥΝΟΛΟ			90	90
10.Πελοπόννησος				
ΜΟΝΙΜΟΙ	3	2		5
ΕΠΟΧΙΚΟΙ	36	1		37
ΣΥΝΟΛΟ	39	3		42
11.Βόρειο Αιγαίο				
ΜΟΝΙΜΟΙ	8			8
ΕΠΟΧΙΚΟΙ	27		4	31
ΣΥΝΟΛΟ	35		4	39
12.Νότιο Αιγαίο				
ΜΟΝΙΜΟΙ	1	1		2
ΕΠΟΧΙΚΟΙ	5	2		7
ΣΥΝΟΛΟ	6	3		9
ΣΥΝΟΛΟ ΜΟΝΙΜΩΝ ΑΠΑΣΧΟΛΟΥΜΕΝΩΝ	57	16	187	260
ΣΥΝΟΛΟ ΕΠΟΧΙΚΩΝ ΑΠΑΣΧΟΛΟΥΜΕΝΩΝ	684	192	381	1.257
ΣΥΝΟΛΟ ΑΠΑΣΧΟΛΟΥΜΕΝΩΝ	741	208	568	1.517

4. ΕΠΙΣΚΕΨΙΜΟΤΗΤΑ

4.1 Γενικά Σχόλια

Η κατανομή των εισιτηρίων κατά Περιφέρεια σε συγκεντρωτική βάση για την πενταετία 2005-2009 εμφανίζει τη Στερεά Ελλάδα (36,24%) και την Κεντρική Μακεδονία (27,32%) να παρουσιάζουν την υψηλότερη κίνηση ιαματικού τουρισμού. Ακολουθεί η Περιφέρεια Αττικής (κατ' ουσία η Λίμνη Βουλιαγμένης) με ποσοστό 10,52%.

Αξιοσημείωτη είναι η εξέλιξη της Περιφέρειας της Κεντρικής Μακεδονίας με 41,15% αύξηση των εισιτηρίων μεταξύ των ετών 2005-2009 σε απόλυτους αριθμούς καθώς και η αύξηση της σχετικής συμμετοχής της στη διαμόρφωση των συνολικών μεγεθών από 24,68% σε 30,20% κατά την ίδια 5ετία.

Πίνακας 4.1: ΣΥΝΟΛΟ ΕΙΣΙΤΗΡΙΩΝ ΣΤΙΣ ΛΟΥΤΡΙΚΕΣ ΜΟΝΑΔΕΣ ΚΑΤΑ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ	ΕΙΣΙΤΗΡΙΑ ΑΝΑ ΕΤΟΣ					ΣΥΝΟΛΟ
	2005	2006	2007	2008	2009	
Ανατολική Μακεδονία – Θράκη¹	118.801	123.825	123.275	112.474	112.212	590.587
	6,05%	6,05%	5,50%	5,06%	4,95%	5,50%
Κεντρική Μακεδονία²	484.624	498.981	627.511	638.300	684.054	2.933.470
	24,68%	24,37%	28,02%	28,74%	30,20%	27,32%
Δυτική Μακεδονία³	550	22.700	26.800	20.900	21.000	91.950
	0,03%	1,11%	1,20%	0,94%	0,93%	0,86%
Ήπειρος	42.936	45.570	46.892	44.919	46.189	226.506
	2,19%	2,23%	2,09%	2,02%	2,04%	2,11%
Θεσσαλία	88.693	96.641	93.080	94.445	98.474	471.333
	4,52%	4,72%	4,16%	4,25%	4,35%	4,39%
Δυτική Ελλάδα	101.886	104.741	83.401	100.056	96.061	486.145
	5,19%	5,12%	3,72%	4,51%	4,24%	4,53%
Στερεά Ελλάδα⁴	736.308	763.627	827.374	795.641	767.598	3.890.548
	37,50%	37,30%	36,95%	35,82%	33,89%	36,24%
Αττική	227.549	224.576	228.457	219.920	228.441	1.128.943
	11,59%	10,97%	10,20%	9,90%	10,09%	10,52%
Πελοπόννησος	65.592	64.492	62.459	60.764	67.852	321.159
	3,34%	3,15%	2,79%	2,74%	3,00%	2,99%
Βόρειο Αιγαίο⁵	87.986	92.812	106.151	118.489	128.166	533.604
	4,48%	4,53%	4,74%	5,34%	5,66%	4,97%
Νότιο Αιγαίο⁶	8.601	9.432	14.029	15.034	14.912	62.008
	0,44%	0,46%	0,63%	0,68%	0,66%	0,58%
ΣΥΝΟΛΟ	1.963.526	2.047.397	2.239.429	2.220.942	2.264.959	10.736.253
	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%

¹ Η μείωση το 2008-2009 οφείλεται στη μη λειτουργία της Μονάδας Γενησαίας – Ποταμιάς (περίπου 11-12.500 εισιτήρια)

² Στην Κεντρική Μακεδονία λείπουν τα εισιτήρια της μονάδας Πικρολίμνης Κιλκίς.

³ Η αύξηση μεταξύ των ετών 2005 και 2006 οφείλεται στην έλλειψη στοιχείων της Μονάδας της Αμμουδάρας για το 2005.

⁴ Στην Στερεά Ελλάδα περιέχονται και οι μονάδες της Αιδηψού. Στην Αιδηψό οι δύο ξενοδοχειακές Μονάδες («Διεθνές», «Θάλασσα») άρχισαν τη λειτουργία τους το 2007 και το 2008 αντίστοιχα.

Δεν λειτούργησε το ξενοδοχείο «Νεφέλη» τις χρονιές 2005-2009, ενώ το «CAPRI» δεν λειτούργησε μόνο το 2009. Για τα ξενοδοχεία «Μηθώ» και «Στάδιο», που δεν συμπληρώθηκαν ερωτηματολόγια, η πληροφορία της επισκεψιμότητας καλύφθηκε από τον ΕΟΤ Αιδηψού. Οι παραπάνω επισημάνσεις δεν έχουν ιδιαίτερη βαρύτητα στη διαμόρφωση της επισκεψιμότητας κατ' έτος στην Αιδηψό. Σημαντική είναι η κατ' έτος εξέλιξη του συνόλου των εισιτηρίων.

⁵ Έλλειψη στοιχείων για τη Μονάδα Αγιασμάτων Χίου για τα έτη 2005, 2006 (περίπου 3.500-4.000 εισιτήρια). Έλλειψη στοιχείων για τη Μονάδα Λουτροπόλεως Θερμής για τα έτη 2005 έως και 2007 (11-14.000 εισιτήρια περίπου).

⁶ Έλλειψη στοιχείων για τα έτη 2005 και 2006 για τη μονάδα Μανδρακίου Νισύρου (περίπου 4.500 εισιτήρια).

4.2 Διάρθρωση εισιτηρίων κατά φορέα εκμετάλλευσης

Η διάρθρωση των πραγματοποιηθέντων εισιτηρίων κατά κατηγορία των Φορέων εκμετάλλευσης για το σύνολο της πενταετίας 2005-2009 εμφανίζει κατά μέσο όρο το μερίδιο των Δημοτικών Επιχειρήσεων να είναι το υψηλότερο (48,80%). Η εξέλιξη αυτού του ποσοστού είναι αυξητική διαχρονικά, εφόσον το 46,11% του 2005 ανέρχεται σταδιακά σε 51,33% κατά το 2009.

Οι μονάδες με φορέα εκμετάλλευσης την ΕΤΑ παρουσιάζουν φθίνουσα πορεία τόσο σε απόλυτο αριθμό εισιτηρίων (από 334.172 το 2005 μόλις 264.629 το 2009), όσο βεβαίως και ως ποσοστό (με το 17,02% του 2005 να μειώνεται σε 11,68% το 2009).

Όσον αφορά τις ιδιωτικές επιχειρήσεις (πλην Αιδηψού) τα εισιτήρια εξελίσσονται ελαφρώς ανοδικά (367.191 το 2005 που αυξάνονται σε 389.136 το 2009) με το ποσοστιαίο μερίδιο όμως να κυμαίνεται μεταξύ 16,83% και 18,70%.

Πίνακας 4.2: ΣΥΝΟΛΟ ΕΙΣΙΤΗΡΙΩΝ ΣΤΙΣ ΛΟΥΤΡΙΚΕΣ ΜΟΝΑΔΕΣ ΚΑΤΑ ΦΟΡΕΑ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΗΣ						
ΦΟΡΕΑΣ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΗΣ	ΕΙΣΙΤΗΡΙΑ ΑΝΑ ΕΤΟΣ					
	2005	2006	2007	2008	2009	ΣΥΝΟΛΟ
1. ΔΗΜΟΤΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ	905.305	962.242	1.109.625	1.100.059	1.162.550	5.239.781
	46,11%	47,00%	49,55%	49,53%	51,33%	48,80%
2. ΕΤΑ	334.172	318.788	279.043	285.139	264.629	1.481.771
	17,02%	15,57%	12,46%	12,84%	11,68%	13,80%
3. ΙΔΙΩΤΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ (ΠΛΗΝ ΑΙΔΗΨΟΥ)	367.191	369.823	376.876	376.323	389.136	1.879.349
	18,70%	18,06%	16,83%	16,94%	17,18%	17,50%
4. ΙΔΙΩΤΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΑΙΔΗΨΟΥ ΜΕ ΠΗΓΗ	82.516	85.956	106.652	130.200	121.925	527.249
	4,20%	4,20%	4,76%	5,86%	5,38%	4,91%
5. ΙΔΙΩΤΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΑΙΔΗΨΟΥ ΜΕ ΠΑΡΟΧΗ ΝΕΡΟΥ ΑΠΟ ΤΟΝ ΕΟΤ	274.342	310.588	367.233	329.221	326.719	1.608.103
	13,97%	15,17%	16,40%	14,82%	14,42%	14,98%
ΣΥΝΟΛΟ	1.963.526	2.047.397	2.239.429	2.220.942	2.264.959	10.736.253
	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%

Ειδικότερα, οι ιδιωτικές επιχειρήσεις της Αιδηψού με πηγή εκπροσωπούν κατά την πενταετία 2005-2009 το 24,69% του συνόλου των εισιτηρίων των ιδιωτικών επιχειρήσεων της περιοχής (βλ. πίνακα 4.3), ενώ οι επιχειρήσεις με παροχή νερού από τον ΕΟΤ το 75,31% αντιστοίχως. Αυτή η ποσοστιαία διάρθρωση είναι εν πολλοίς σταθερή κατ' έτος.

Τα εισιτήρια των επιχειρήσεων με πηγή εμφανίζουν ετήσιο μέγιστο κατά το 2008 με 130.200 εισιτήρια, ενώ αντιστοίχως τα εισιτήρια των επιχειρήσεων με παροχή νερού από τον ΕΟΤ κατά το 2007 με 367.233 εισιτήρια.

Το 2007 είναι η χρονιά με τα περισσότερα εισιτήρια συνολικά (473.885), ενώ κατά το 2008 και το 2009 υπάρχει ελαφρά κάμψη της τάξεως του 5%.

Πίνακας 4.3: ΣΥΝΟΛΟ ΕΙΣΙΤΗΡΙΩΝ ΣΤΙΣ ΛΟΥΤΡΙΚΕΣ ΜΟΝΑΔΕΣ ΚΑΤΑ ΦΟΡΕΑ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΗΣ

ΙΔΙΩΤΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΑΙΔΗΨΟΥ*						
	ΕΙΣΙΤΗΡΙΑ ΑΝΑ ΕΤΟΣ					ΣΥΝΟΛΟ
	2005	2006	2007	2008	2009	
ΙΔΙΩΤΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΑΙΔΗΨΟΥ ΜΕ ΠΗΓΗ	82.516	85.956	106.652	130.200	121.925	527.249
	23,12%	21,68%	22,51%	28,34%	27,18%	24,69%
ΙΔΙΩΤΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΑΙΔΗΨΟΥ ΜΕ ΠΑΡΟΧΗ ΝΕΡΟΥ ΑΠΟ ΤΟΝ ΕΟΤ	274.342	310.588	367.233	329.221	326.719	1.608.103
	76,88%	78,32%	77,49%	71,66%	72,82%	75,31%
ΣΥΝΟΛΟ ΕΙΣΙΤΗΡΙΩΝ	356.858	396.544	473.885	459.421	448.644	2.135.352
	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%

* Δύο μονάδες της Αιδηψού («Διεθνές», «Θάλασσα») άρχισαν τη λειτουργία τους το 2007 και το 2008 αντίστοιχα. Το ξενοδοχείο «Νεφέλη» δεν λειτούργησε τις χρονιές 2005-2009, ενώ το «CAPRI» δεν λειτούργησε μόνο το 2009. Για τα ξενοδοχεία «Μηθώ» και «Στάδιο», που δεν συμπληρώθηκαν ερωτηματολόγια, η πληροφορία της επισκεψιμότητας καλύφθηκε από τον ΕΟΤ Αιδηψού. Οι παραπάνω επισημάνσεις δεν έχουν ιδιαίτερη βαρύτητα στη διαμόρφωση της επισκεψιμότητας κάθε έτος στην Αιδηψό. Σημαντική είναι η κατά έτος εξέλιξη του συνόλου των εισιτηρίων.

Στις ιδιωτικές επιχειρήσεις (πλην Αιδηψού) τη μεγαλύτερη συμβολή στα πραγματοποιούμενα εισιτήρια έχουν η Αττική και η Στερεά Ελλάδα.

Οι επιχειρήσεις της Περιφέρειας της Αττικής (κυρίως τα Μέθανα και η Λίμνη Βουλιαγμένης) εκπροσωπούν το 60,22% των εισιτηρίων του συγκεκριμένου υποσυνόλου, εμφανίζοντας σταθεροποιημένη κίνηση κατά την 5ετία 2005-2009.

Οι λοιπές (πλην Αιδηψού) ιδιωτικές επιχειρήσεις της Στερεάς Ελλάδας, κυρίως τα Καμμένα Βούρλα και δευτερευόντως το Πλατύστομο, εκπροσωπούν αντιστοίχως το 28,29%, επίσης με σταθερή κίνηση κατά τα έτη 2005-2009.

Σχετική αύξηση παρουσιάζεται στις επιχειρήσεις της Δυτικής Ελλάδας που εκπροσωπούν αντιστοίχως το 10,10% με αυξητική τάση στα εισιτήρια (άνοδος 27%) μεταξύ 2005-2009.

Πίνακας 4.4: ΣΥΝΟΛΟ ΕΙΣΙΤΗΡΙΩΝ ΣΤΙΣ ΛΟΥΤΡΙΚΕΣ ΜΟΝΑΔΕΣ ΚΑΤΑ ΦΟΡΕΑ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΗΣ

ΙΔΙΩΤΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ						
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ	ΕΙΣΙΤΗΡΙΑ ΑΝΑ ΕΤΟΣ					ΣΥΝΟΛΟ
	2005	2006	2007	2008	2009	
7.Δυτική Ελλάδα	33.206	36.420	38.122	39.197	42.454	189399
ΣΥΝΟΛΟ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ	9,10%	9,91%	10,12%	10,42%	10,91%	10,10%
8.Στερεά Ελλάδα*	104.067	106.449	110.297	105.836	103.618	530.267
ΣΥΝΟΛΟ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ	28,53%	28,97%	29,27%	28,12%	26,63%	28,29%
9.Αττική	227.549	224.576	228.457	219.920	228.441	1.128.943
ΣΥΝΟΛΟ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ	62,37%	61,12%	60,62%	58,44%	58,70%	60,22%
11.Βόρειο Αιγαίο				11.370	14.623	25.993
ΣΥΝΟΛΟ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ				3,02%	3,76%	1,39%
ΣΥΝΟΛΟ ΕΙΣΙΤΗΡΙΩΝ	364.822	367.445	376.876	376.323	389.136	1.874.602
	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%

* Στη Στερεά Ελλάδα δεν συμπεριλαμβάνονται τα εισιτήρια των μονάδων της Αιδηψού.

Από τα πραγματοποιούμενα εισιτήρια στις μονάδες εκμετάλλευσης της ΕΤΑ, το 82,67% κατά μέσο όρο πενταετίας συγκεντρώνεται στη Στερεά Ελλάδα, το 10% στη Δυτική Ελλάδα, ενώ μικρά (μονοψήφια) ποσοστά εμφανίζονται στις υπόλοιπες Περιφέρειες.

Σημαντική είναι η συνεχής πτωτική τάση σε όλη την πενταετία με αποτέλεσμα από 334.172 εισιτήρια κατά το 2005 να παρατηρείται υποχώρηση στα 264.629 εισιτήρια το 2009 (ποσοστιαία μείωση κατά 20,8%). Η μείωση οφείλεται στην πτώση των εισιτηρίων των μονάδων της Στερεάς Ελλάδας (κατά 27,9%) και της Δυτικής Ελλάδας (κατά 31,5%) μεταξύ των ετών 2005-2009.

Πίνακας 4.5: ΣΥΝΟΛΟ ΕΙΣΙΤΗΡΙΩΝ ΣΤΙΣ ΛΟΥΤΡΙΚΕΣ ΜΟΝΑΔΕΣ ΚΑΤΑ ΦΟΡΕΑ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΗΣ

ΕΤΑ						
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ	ΕΙΣΙΤΗΡΙΑ ΑΝΑ ΕΤΟΣ					
	2005	2006	2007	2008	2009	ΣΥΝΟΛΟ
2.Κεντρική Μακεδονία						
ΣΥΝΟΛΟ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ	7.000	6.200	6.800	6.800	6.500	33.300
	2,09%	1,94%	2,44%	2,38%	2,46%	2,25%
7.Δυτική Ελλάδα	38303	37539	13858	31859	26617	148.176
ΣΥΝΟΛΟ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ	11,46%	11,78%	4,97%	11,17%	10,06%	10,00%
8.Στερεά Ελλάδα	275.383	260.634	243.192	230.384	215.336	1.224.929
ΣΥΝΟΛΟ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ	82,41%	81,76%	87,15%	80,80%	81,37%	82,67%
10.Πελοπόννησος	6.500	6.500	6.500	6.500	6.500	32.500
ΣΥΝΟΛΟ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ	1,95%	2,04%	2,33%	2,28%	2,46%	2,19%
12.Νότιο Αιγαίο	6.986	7.915	8.693	9.596	9.676	42.866
ΣΥΝΟΛΟ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ	2,09%	2,48%	3,12%	3,37%	3,66%	2,89%
ΣΥΝΟΛΟ ΕΙΣΙΤΗΡΙΩΝ	334.172	318.788	279.043	285.139	264.629	1.481.771
	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%

Στην κατηγορία των Δημοτικών Επιχειρήσεων, η Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας συγκεντρώνει την υψηλότερη κίνηση ιαματικού τουρισμού, καθ' όσον εκπροσωπεί το 55,35% του συνόλου των πραγματοποιηθέντων εισιτηρίων σε πανελλαδική βάση (μέσο ετήσιο ποσοστό της πενταετίας 2005-2009).

Η εκμετάλλευση των Ιαματικών Πηγών Πόζαρ και Λαγκαδά συμβάλλει κυρίως σε αυτήν την εξέλιξη. Από τις υπόλοιπες Περιφέρειες - δεδομένου ότι η Στερεά Ελλάδα δεν έχει Δημοτικές Επιχειρήσεις ως Φορέα Εκμετάλλευσης - η Θεσσαλία συγκεντρώνει αντιστοίχως το 9,00%, το Βόρειο Αιγαίο 9,69% και η Πελοπόννησος (δηλαδή αποκλειστικά το Λουτράκι) 5,51%.

**Πίνακας 4.6: ΣΥΝΟΛΟ ΕΙΣΙΤΗΡΙΩΝ ΣΤΙΣ ΛΟΥΤΡΙΚΕΣ ΜΟΝΑΔΕΣ ΚΑΤΑ ΦΟΡΕΑ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΗΣ
ΔΗΜΟΤΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ**

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ	ΕΙΣΙΤΗΡΙΑ ΑΝΑ ΕΤΟΣ					ΣΥΝΟΛΟ
	2005	2006	2007	2008	2009	
1.Ανατολική Μακεδονία - Θράκη	2005	2006	2007	2008	2009	ΣΥΝΟΛΟ
ΣΥΝΟΛΟ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ	118.801	123.825	123.275	112.474	112.212	590.587
	13,12%	12,87%	11,11%	10,22%	9,65%	11,27%
2.Κεντρική Μακεδονία						
ΣΥΝΟΛΟ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ	477.624	492.781	620.711	631.500	677.554	2.900.170
	52,76%	51,21%	55,94%	57,41%	58,28%	55,35%
3.Δυτική Μακεδονία						
ΣΥΝΟΛΟ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ	550	22.700	26.800	20.900	21.000	91.950
	0,06%	2,36%	2,42%	1,90%	1,81%	1,75%
4.Ήπειρος						
ΣΥΝΟΛΟ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ	42.936	45.570	46.892	44.919	46.189	226.506
	4,74%	4,74%	4,23%	4,08%	3,97%	4,32%
5.Θεσσαλία						
ΣΥΝΟΛΟ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ	88.693	96.641	93.080	94.445	98.474	471.333
	9,80%	10,04%	8,39%	8,59%	8,47%	9,00%
7.Δυτική Ελλάδα						
ΣΥΝΟΛΟ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ	28.008	28.404	31.421	29.000	26.990	143.823
	3,09%	2,95%	2,83%	2,64%	2,32%	2,74%
10.Πελοπόννησος						
ΣΥΝΟΛΟ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ	59.092	57.992	55.959	54.264	61.352	288.659
	6,53%	6,03%	5,04%	4,93%	5,28%	5,51%
11.Βόρειο Αιγαίο						
ΣΥΝΟΛΟ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ	87.986	92.812	106.151	107.119	113.543	507.611
	9,72%	9,65%	9,57%	9,74%	9,77%	9,69%
12.Νότιο Αιγαίο						
ΣΥΝΟΛΟ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ	1.615	1.517	5.336	5.438	5.236	19.142
	0,18%	0,16%	0,48%	0,49%	0,45%	0,37%
ΣΥΝΟΛΟ ΕΙΣΙΤΗΡΙΩΝ	905.305	962.242	1.109.625	1.100.059	1.162.550	5.239.781
	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%

5. ΣΥΝΟΨΗ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ

Η προηγηθείσα ανάλυση των αποτελεσμάτων της έρευνας αναπτύχθηκε βάσει τριών προσδιοριστικών παραμέτρων (εγκαταστάσεις, απασχόληση και επισκεψιμότητα) που η εξέτασή τους διαμορφώνει σε σημαντικό βαθμό την εικόνα των δεδομένων του ιαματικού/θερμαλιστικού τουρισμού.

Η συνεκτίμηση αυτών των επιμέρους ενοτήτων και η συνθετική προσέγγισή τους οδηγούν σε κάποια βασικά συμπεράσματα:

α) Ο ιαματικός/θερμαλιστικός τουρισμός εμφανίζει ανοδική τάση και ευοίωνες προοπτικές, εφόσον αυξάνεται συνολικά η επισκεψιμότητα κατά 15,38% μεταξύ των ετών 2005 και 2009 και παράλληλα το 51% των λειτουργούντων ατομικών λουτήρων έχει εγκατασταθεί κατά την τελευταία 10ετία.

β) Τα στοιχεία απασχόλησης κατά το 2009 αποτυπώνουν τη σχέση αναλογίας εποχικών/μόνιμων σε 5:1. Αυτή όμως, η μέση αναλογία διαμορφώνεται ως συνισταμένη αντίθετων τάσεων και συγκεκριμένα των ιδιωτικών επιχειρήσεων (με αντίστοιχη αναλογία 2:1) και των δημοτικών επιχειρήσεων και μονάδων της ΕΤΑ (με αντίστοιχη αναλογία 12:1).

Η μορφή απασχόλησης (εποχική ή μόνιμη) σχετίζεται ευθέως με το χρονικό διάστημα λειτουργίας των επιμέρους λουτρικών μονάδων εντός του έτους (συνεχής ή εποχική λειτουργία).

γ) Η εικόνα του ιαματικού/θερμαλιστικού τουρισμού κατά Περιφέρεια αναδεικνύει την ιδιαίτερη βαρύτητα του ρόλου των Περιφερειών Κεντρικής Μακεδονίας και Στερεάς Ελλάδας. Είναι χαρακτηριστικό ότι στις μονάδες της Στερεάς Ελλάδας (κυρίως της Αιδηψού, αλλά και των Καμένων Βούρλων και του Πλατυστόμου) συγκεντρώνονται υψηλά σχετικά μερίδια στα στατιστικά δεδομένα που αφορούν και τις τρεις εξεταζόμενες προσδιοριστικές παραμέτρους, δηλαδή:

- Στον αριθμό εισιτηρίων (επισκεψιμότητα) το 36,24% του συνόλου για την 5ετία 2005-2009,
- Στον αριθμό των απασχολουμένων το 39,42% του συνόλου κατά το 2009. Εδώ παρατηρείται η ιδιομορφία ότι τα αντίστοιχα ποσοστά της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας είναι 67,31% επί των μόνιμων και 33,65% επί των εποχικών
- Στις εγκαταστάσεις το 42,3% των ατομικών λουτήρων, το 48,9% των ατομικών υδρομασάζ, το 22,45% των ομαδικών λουτήρων, το 55% των ομαδικών υδρομασάζ και το 42,3% στις υπαίθριες πισίνες. Εδώ, αξιοσημείωτη είναι η δυναμική της περιοχής εάν συνυπολογισθεί και το γεγονός ότι το μεγαλύτερο τμήμα των εγκαταστάσεων κατασκευάστηκε κατά την τελευταία 10ετία.

Αντιστοίχως στην Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας:

- Στον αριθμό εισιτηρίων (επισκεψιμότητα) το 27,32%.
- Στον αριθμό των απασχολουμένων το 27,36%.
- Στις εγκαταστάσεις το 10,3% των ατομικών λουτήρων, το 23,5% των ατομικών υδρομασάζ, το 22,45% των ομαδικών λουτήρων, το 35% των ομαδικών υδρομασάζ και το 15,38% στις υπαίθριες πισίνες. Και εδώ ο χρόνος κατασκευής είναι κυρίως η τελευταία 10ετία.

δ) Όσον αφορά τη νομική μορφή του Φορέα Εκμετάλλευσης στο σύνολο των 82 επιχειρήσεων:

- Οι 38 είναι Δημοτικές (46,34%).
- Οι 37 είναι Ιδιωτικές (45,12%).
- Οι 7 λειτουργούν υπό τη διαχείριση της ΕΤΑ (8,54%).

Κατά Περιφέρεια όμως, η εικόνα αυτή διαφοροποιείται σημαντικά. Έτσι, στις Περιφέρειες Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης, Κεντρικής Μακεδονίας, Δυτικής Μακεδονίας, Ηπείρου, Θεσσαλίας, Δυτικής Ελλάδας και Βορείου Αιγαίου κυριαρχεί η μορφή της Δημοτικής Επιχείρησης.

Αντιθέτως, στη Στερεά Ελλάδα και στην Περιφέρεια Αττικής κυριαρχεί η μορφή της Ιδιωτικής Επιχείρησης.

Για τη διαμόρφωση της συνολικής εικόνας πρέπει να ληφθούν υπόψιν οι ιδιαιτερότητες κάθε Περιφέρειας, αλλά και κάθε επιμέρους εκμετάλλευσης, δεδομένου ότι ο τρόπος λειτουργίας, ο χρόνος έναρξης της λειτουργίας κάθε μονάδας, η νομική μορφή του Φορέα Εκμετάλλευσης, η συνεχής ή εποχική λειτουργία κλπ συμβάλλουν καθοριστικά στην υφιστάμενη κατάσταση, αλλά και στις διαφαινόμενες προοπτικές.

Η συνολική εικόνα κατά Περιφέρεια διαμορφώνεται με βάση το συσχετισμό των εισιτηρίων (της επισκεψιμότητας) κατά την πενταετία 2005-2009 με το χρόνο κατασκευής/ανακατασκευής των λουτρικών εγκαταστάσεων. Στην Ανατολική Μακεδονία και Θράκη, στη Δυτική Μακεδονία, στη Δυτική Ελλάδα, στην Πελοπόννησο και στο Νότιο Αιγαίο η επισκεψιμότητα παρουσιάζεται σταθερή κατά την πενταετία 2005-2009,

ενώ παράλληλα στις Περιφέρειες αυτές δεν έχει γίνει κατασκευή/ανακατασκευή των λουτρικών τους εγκαταστάσεων κατά την τελευταία δεκαετία.

Η Ήπειρος παρουσιάζει μικρή αύξηση επισκεψιμότητας (7%) και το Βόρειο Αιγαίο αντίστοιχη (6%), αν και ούτε στις Περιφέρειες αυτές επεκτάθηκαν ή ανανεώθηκαν οι λουτρικές τους εγκαταστάσεις.

Αντιστοίχως, η Κεντρική Μακεδονία εμφανίζει σημαντική αύξηση εισιτηρίων (κατά 41,3% εντός της πενταετίας 2005-2009), παράλληλα με μεγάλο εύρος κατασκευή/ανακατασκευή των εγκαταστάσεων, εφόσον το 65,6% των ατομικών λουτήρων επεκτάθηκε/ανανεώθηκε από το 2000 και έπειτα, το 92% των ατομικών υδρομασάζ πρωτοκατασκευάστηκε στη δεκαετία 1990-1999, όπως και το σύνολο των ομαδικών λουτήρων και υδρομασάζ.

Παρόμοια εικόνα, όσον αφορά τις εγκαταστάσεις, εμφανίζεται και στη Στερεά Ελλάδα, όπου το 47,3% των ατομικών λουτήρων, το 55,6% των ατομικών υδρομασάζ και το σύνολο των ομαδικών λουτήρων και ομαδικών υδρομασάζ κατασκευάζεται μετά το 2000. Όμως, στα εισιτήρια, μετά την αυξητική τάση μεταξύ 2005-2007 (άνοδος κατά 12,4%) παρατηρείται ελαφρά κάμψη κατά τα έτη 2008 και 2009.

Η επέκταση/ανανέωση των εγκαταστάσεων στην Αττική (με το 84,6% να έχει χρόνο κατασκευής μετά το 2005, κυρίως λόγω της νέας μονάδας στα Μέθανα) δεν επιφέρει αύξηση της επισκεψιμότητας, με τα εισιτήρια να κυμαίνονται στα ίδια επίπεδα κατά την πενταετία 2005-2009. Τέλος, η Περιφέρεια Θεσσαλίας με το 41% των εγκαταστάσεων να έχει επεκταθεί/ανανεωθεί από το 2000 και έπειτα, εμφανίζει αύξηση επισκεψιμότητας κατά 11,4%.

Συμπερασματικά, η δυναμική του ιαματικού/θερμαλιστικού τουρισμού είναι ελπιδοφόρος, καθόσον η ζήτηση υπηρεσιών παρουσιάζει αυξητική τάση, παρότι η εκμετάλλευση πηγών στο μέγιστο γίνεται μόνο τα τελευταία χρόνια και μάλιστα όχι σε όλες τις πηγές.

Κατά συνέπεια, δεδομένου ότι τα περιθώρια ανάπτυξης και αξιοποίησης των Ιαματικών Πηγών δεν έχουν εξαντληθεί, ο θερμαλισμός/τουρισμός μπορεί να συμβάλει περαιτέρω στη γενικότερη τουριστική προοπτική της χώρας, σε συνδυασμό με τα οφέλη που θα επιφέρει η συνέργεια με άλλες αποδοτικές μορφές τουριστικής εκμετάλλευσης.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΠΙΝΑΚΑΣ 1: ΜΟΝΑΔΕΣ ΣΤΙΣ ΟΠΟΙΕΣ ΣΥΜΠΛΗΡΩΘΗΚΕ ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ	ΕΠΩΝΥΜΙΑ	
1.Ανατολική Μακεδονία - Θράκη	ΔΙΑΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ ΛΟΥΤΡΩΝ ΤΡΑΪΑΝΟΥΠΟΛΗΣ / ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥΠΟΛΗΣ	
	ΙΑΜΑΤΙΚΑ ΛΟΥΤΡΑ ΣΑΜΟΘΡΑΚΗΣ (ΨΑΡΟΘΕΡΜΩΝ)	
	ΓΕΝΗΣΑΙΑΣ (ΠΟΤΑΜΙΑΣ)	
	ΛΑΣΠΟΛΟΥΤΡΑ ΚΡΗΝΙΔΩΝ	
	ΛΟΥΤΡΑ ΕΛΕΥΘΕΡΩΝ (ΑΕΝΑΚ)	
2.Κεντρική Μακεδονία	ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΛΑΪΚΗΣ ΒΑΣΗΣ ΙΑΜΑΤΙΚΩΝ ΛΟΥΤΡΩΝ ΔΗΜΟΥ ΑΠΟΛΛΩΝΙΑΣ-"ΜΕΓΑΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ"	
	ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΗΣ ΙΑΜΑΤΙΚΩΝ ΠΗΓΩΝ ΛΑΓΚΑΔΑ ΜΟΝΟΠΡΟΣΩΠΗ Α.Ε	
	Ι.Π ΠΙΚΡΟΛΙΜΝΗΣ ΚΙΛΚΙΣ Α.Ε	
	ΜΟΝΟΜΕΤΟΧΙΚΗ ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗΣ ΔΗΜΟΤΙΚΩΝ ΑΚΙΝΗΤΩΝ «ΛΟΥΤΡΑ ΛΟΥΤΡΑΚΙΟΥ ΔΗΜΟΥ ΑΡΙΔΑΙΑΣ Α.Ε.» (ΠΟΖΑΡ)	
	ΙΑΜΑΤΙΚΕΣ ΠΗΓΕΣ ΑΓΚΙΣΤΡΟΥ	
	ΕΤΑ Α.Ε / Υπ/μα ΙΑΜΑΤΙΚΗΣ ΠΗΓΗΣ ΝΙΓΡΙΤΑΣ	
	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ ΛΟΥΤΡΩΝ ΣΙΔΗΡΟΚΑΣΤΡΟΥ	
	ΙΑΜΑΤΙΚΑ ΛΟΥΤΡΑ ΑΓΙΑΣ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗΣ	
	3.Δυτική Μακεδονία	ΙΑΜΑΤΙΚΗ ΠΗΓΗ ΑΜΜΟΥΔΑΡΑΣ
		ΙΑΜΑΤΙΚΗ ΠΗΓΗ "ΜΠΑΝΙΑ" - ΑΓΡΑΠΙΔΙΑ-ΑΕΤΟΣ
4.Ήπειρος	ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ "ΑΜΑΡΑΝΤΟΣ" Α.Ε	
	ΛΟΥΤΡΑ ΚΑΒΑΣΙΛΩΝ-ΑΓΙΑΣ ΒΑΡΒΑΡΑΣ ΚΟΝΙΤΣΑΣ ΑΕ	
	Ι.Π. ΔΗΜΟΥ ΠΡΕΒΕΖΑΣ "ΠΑΛΙΟΣΑΡΑΓΑ"	
5.Θεσσαλία	ΔΙΑΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ ΙΑΜΑΤΙΚΩΝ ΛΟΥΤΡΩΝ ΔΡΑΝΙΣΤΑΣ-ΚΑΪΤΣΑΣ	
	ΛΟΥΤΡΑ ΣΜΟΚΟΒΟΥ Α.Ε	
7.Δυτική Ελλάδα	"ΚΟΚΚΙΝΟ ΣΤΕΦΑΝΙ"	
	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΗΣ ΙΑΜΑΤΙΚΗΣ ΠΗΓΗΣ ΚΡΕΜΑΣΤΩΝ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑΤΟΣ ΑΛΕΥΡΑΔΑΣ ΔΗΜΟΥ ΙΝΑΧΟΥ	
	ΙΑΜΑΤΙΚΕΣ ΠΗΓΕΣ ΑΓ. ΒΑΡΒΑΡΟΥ ΤΡΥΦΟΥ (Δ. ΜΕΔΕΩΝΟΣ)	
	Ι.Π. ΣΕΛΙΑΝΙΤΙΚΩΝ - ΜΠΑΛΕΖΟΣ ΣΠΥΡΙΔΩΝ & ΚΑΡΟΥΝΗΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ & ΣΙΑ Ο.Ε	
	ΕΤΑ Α.Ε / Υπ/μα ΙΑΜΑΤΙΚΗΣ ΠΗΓΗΣ ΚΑΪΑΦΑ	
	ΛΟΥΤΡΑ ΚΥΛΛΗΝΗΣ "ΟΜΙΛΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΝΤΩΝΑΚΗ"	
8.Στερεά Ελλάδα	ΕΤΑ Α.Ε / Υπ/μα ΙΑΜΑΤΙΚΗΣ ΠΗΓΗΣ ΑΙΔΗΨΟΥ	
	Ι.Π. ΗΡΑΚΛΕΙΟΝ (εντός ξενοδοχείου "Ηράκλειον") ΑΞΤΕΕ	
	Ι.Π. ΕΥΑΓΓΕΛΙΣΜΟΣ (εντός ξενοδοχείου "Κνωσσός") ΑΞΤΕΕ	
	Ι.Π. ΠΑΠΑΪΩΑΝΝΟΥ (μόνο Υ/Θ) - ΠΑΠΑΪΩΑΝΝΟΥ ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ	
	Ι.Π. ΣΚΟΥΡΤΑΝΙΩΤΗ (εντός ξενοδοχείου "ΕΝΝΙΑ ΒΑΣΙΛΙΣΣΕΣ") - ΣΚΟΥΡΤΑΝΙΩΤΗ ΧΑΡΙΚΛΕΙΑ	
	Ι.Π. ΑΙ ΠΗΓΑΙ (εντός ξενοδοχείου "Αι Πηγαί") - αφοι ΜΠΑΛΑΛΑ	
	ΑΓΙΟΣ ΠΑΝΤΕΛΕΗΜΩΝ (μόνο Υ/Θ) - ΜΠΑΣΙΑΣ ΓΙΩΡΓΟΣ Ο.Ε	
	ΘΕΡΜΑΙ ΣΥΛΛΑ (εντός ξενοδοχείου)-ΑΝΚΑΡ Α.Ε	
	ΑΙΓΛΗ Α.Ε (εντός ξενοδοχείου) - ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑΚΕΣ ΚΑΙ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΕΠΕ	
	ΑΥΡΑ (εντός ξενοδοχείου) - ΣΕΡΑΦΕΤΙΝΙΔΗΣ	
	ΙΣΤΙΑΙΑ (εντός ξενοδοχείου) - ΠΑΡΑΓΚΑΜΙΑΝ ΚΑΛΟΥΣΤ	
	ΚΕΝΤΡΙΚΟ (εντός ξενοδοχείου) - ΚΑΡΑΝΤΖΗΣ ΚΩΝ/ΝΟΣ	
	ΚΑΠΟΛΟΣ (εντός ξενοδοχείου) - ΚΑΠΟΛΟΣ ΑΝΤΩΝΙΟΣ ΞΤΕ ΚΑΠΟΛΟΣ Α.Ε	
	ΑΝΕΣΙΣ (εντός ξενοδοχείου) - ΕΛΕΝΗ ΠΑΠΑΘΕΟΦΑΝΗ ΔΟΥΣΤΑΜΠΑΝΗ & ΣΙΑ Ο.Ε	
	ΕΡΜΗΣ (εντός ξενοδοχείου) - ΠΗΤΤΑ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ & Δ. ΔΗΜΗΤΡΕΣΣΑΣ Ο.Ε	
	ΙΛΙΟΝ (εντός ξενοδοχείου) - ΘΕΟΔΩΡΑ & ΔΕΣΠΟΙΝΑ ΤΣΑΡΙΤΣΑΝΙΩΤΗ ΕΠΕ	

	ΕΙΡΗΝΗ (εντός ξενοδοχείου) - ΤΣΟΤΣΟΥ ΧΡΥΣΟΥΛΑ
	ΤΑΙΝΑΡΟ (εντός ξενοδοχείου) - ΔΗΜΑΚΑΚΟΥ ΣΤΑΥΡΟΥΛΑ
	ΔΙΕΘΝΕΣ (εντός ξενοδοχείου) ΑΝΑΣΤΑΣΙΑ & ΜΙΧΑΛΗΣ ΟΥΖΟΥΝΟΓΛΟΥ
	ΘΑΛΑΣΣΑ (εντός ξενοδοχείου)
	ΕΤΑ Α.Ε / Υπ/μα ΙΑΜΑΤΙΚΗΣ ΠΗΓΗΣ ΘΕΡΜΟΠΥΛΩΝ
	ΓΑΛΗΝΗ Α.Ε (ΟΜΙΛΟΣ ΕΤΑΙΡΕΙΩΝ ΜΗΤΣΗ) (Ι.Π. ΚΑΜΜΕΝΩΝ ΒΟΥΡΛΩΝ)
	"ΘΕΡΜΑΙ ΠΛΑΤΥΣΤΟΜΟΥ"
	ΕΤΑ Α.Ε / Υπ/μα ΙΑΜΑΤΙΚΗΣ ΠΗΓΗΣ ΥΠΑΤΗΣ
9.Αττική	ΙΑΜΑΤΙΚΕΣ ΠΗΓΕΣ ΜΕΘΑΝΩΝ-ΜΕΘΑΝΑ VOLCANIC SPA ΥΙΟΙ ΑΠΟΣΤ. ΠΑΠΑΪΩΑΝΝΟΥ Α.Ε (Α. ΘΕΡΜΩΝ ΛΟΥΤΡΩΝ, Β. ΦΥΣΙΚΩΝ ΛΟΥΤΡΩΝ, Γ. ΑΓ. ΝΙΚΟΛΑΟΥ)
	ΥΔΡΟΘΕΡΑΠΕΥΤΗΡΙΟ "ΑΓΙΟΙ ΑΝΑΡΓΥΡΟΙ"
	Ι.Π. ΛΙΜΝΗΣ ΒΟΥΛΙΑΓΜΕΝΗΣ
10.Πελοπόννησος	"ΥΔΡΟΘΕΡΑΠΕΥΤΗΡΙΟ ΙΑΜΑΤΙΚΟΥ ΝΕΡΟΥ" ΔΗΜΟΤΙΚΗΣ ΑΝΩΝΥΜΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ "ΛΟΥΤΡΑΚΙ Α.Ε" (Υ/Θ "ΘΕΡΜΩΝ ΛΟΥΤΡΩΝ")
	ΕΤΑ Α.Ε / Υπ/μα ΙΑΜΑΤΙΚΗΣ ΠΗΓΗΣ ΛΟΥΤΡΑΚΙΟΥ
11.Βόρειο Αιγαίο	ΙΑΜΑΤΙΚΑ ΛΟΥΤΡΑ ΠΟΛΥΧΝΙΤΟΥ
	ΙΑΜΑΤΙΚΕΣ ΠΗΓΕΣ "ΘΕΡΜΑ" ΚΟΛΠΟΥ ΓΕΡΑΣ
	ΜΗΘΥΜΝΑ - ΙΑΜΑΤΙΚΗ ΠΗΓΗ ΕΦΤΑΛΟΥΣ
	ΙΑΜΑΤΙΚΑ ΛΟΥΤΡΑ ΛΟΥΤΡΟΠΟΛΕΩΣ ΘΕΡΜΗΣ
	Ι.Π. ΘΕΡΜΩΝ ΜΥΡΙΝΑΣ ΛΟΥΤΡΑ ΗΦΑΙΣΤΟΥ -Ε. ΓΙΑΡΜΑΔΟΥΡΟΣ & ΣΙΑ Ο.Ε (CLASSIC THERMA SPA)
	ΑΓΙΟΣ ΙΩΑΝΝΗΣ ΛΙΣΒΟΡΙΟΥ
	ΑΠΟΛΛΩΝΑΣ (ΑΓΙΟΥ ΚΗΡΥΚΟΥ ΙΚΑΡΙΑΣ)
	ΑΣΚΛΗΠΙΟΣ (ΑΓΙΟΥ ΚΗΡΥΚΟΥ ΙΚΑΡΙΑΣ)
	ΣΠΗΛΙΑΣ (ΑΓΙΟΥ ΚΗΡΥΚΟΥ ΙΚΑΡΙΑΣ)
	Ι.Π. ΑΓΙΑΣΜΑΤΩΝ ΔΗΜΟΥ ΑΜΑΝΗΣ ΧΙΟΥ
12.Νότιο Αιγαίο	ΔΗΜΟΤΙΚΑ ΛΟΥΤΡΑ ΜΑΝΔΡΑΚΙΟΥ ΝΙΣΥΡΟΥ
	ΙΑΜΑΤΙΚΑ ΛΟΥΤΡΑ "ΛΑΚΚΟΥ" ΑΔΑΜΑΝΤΑ (ΜΗΛΟΣ)
	ΕΤΑ Α.Ε / Υπ/μα ΙΑΜΑΤΙΚΗΣ ΠΗΓΗΣ ΚΥΘΝΟΥ

ΠΙΝΑΚΑΣ 2: ΜΟΝΑΔΕΣ ΣΤΙΣ ΟΠΟΙΕΣ ΔΕΝ ΣΥΜΠΛΗΡΩΘΗΚΕ ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ

Α/Α	ΕΠΩΝΥΜΙΑ	Φ. ΕΚΜΕΤ.	ΝΟΜΟΣ	ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ
1	Ι.Π. ΕΧΙΝΟΥ	ΔΗΜ.	Ξάνθης	1.Ανατολική Μακεδονία - Θράκη
2	Ι.Π. ΧΑΝΟΠΟΥΛΟΥ	ΙΔΙΩΤ.	Άρτας	4.Ήπειρος
3	ΑΓΡΑΠΙΔΟΚΑΜΠΟΥ	ΔΗΜ.	Αιτωλοακαρνανίας	7.Δυτική Ελλάδα
4	Ι.Π ΛΙΤΣΕΚΙΟΥ	ΔΗΜ.	Αιτωλοακαρνανίας	7.Δυτική Ελλάδα
5	Ι.Π ΜΟΥΡΣΤΙΑΝΟΥ	ΙΔΙΩΤ.	Αιτωλοακαρνανίας	7.Δυτική Ελλάδα
6	Ι.Π. ΣΤΑΧΤΗΣ ΠΟΡΙΑΡΗ	ΔΗΜ.	Αιτωλοακαρνανίας	7.Δυτική Ελλάδα
7	Ι.Π. ΧΕΛΟΒΑ ΜΠΑΝΙΩΤΗ	ΔΗΜ.	Αιτωλοακαρνανίας	7.Δυτική Ελλάδα
8	Ι.Π. ΓΙΑΛΤΡΩΝ	ΙΔΙΩΤ.	Ευβοίας	8.Στερεά Ελλάδα
9	ΜΗΘΩ (εντός ξενοδοχείου)	ΙΔΙΩΤ.	Ευβοίας	8.Στερεά Ελλάδα
10	CAPRI (εντός ξενοδοχείου - δεν λειτούργησε το 2010)	ΙΔΙΩΤ.	Ευβοίας	8.Στερεά Ελλάδα
11	ΝΕΦΕΛΗ (εντός ξενοδοχείου - δεν λειτούργησε το 2010)	ΙΔΙΩΤ.	Ευβοίας	8.Στερεά Ελλάδα
12	ΣΤΑΔΙΟ (εντός ξενοδοχείου)	ΙΔΙΩΤ.	Ευβοίας	8.Στερεά Ελλάδα
13	Ι.Π ΚΡΑΤΣΑ ΘΕΡΜΑ ΙΚΑΡΙΑΣ	ΙΔΙΩΤ.	Σάμου	11.Βόρειο Αιγαίο
14	Ι.Π. ΧΑΡΟΥ ΜΗΛΟΥ	ΙΔΙΩΤ.	Κυκλάδων	12.Νότιο Αιγαίο